

Türkiye’de Yaş Dostu Belediyecilik Uygulamaları: Yaş Dostu Kentler ve Topluluklar Küresel Ağı Bağlamında Bir İnceleme

Age-Friendly Municipalism Practices in Türkiye: A Review in the Context of the Global Network of Age-Friendly Cities and Communities

Kubilay ÇAKICI¹ , Enes ATAY²

¹(Arş. Gör. Dr.), Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yalova, Türkiye.

²(Arş. Gör. Dr.), Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Yalova, Türkiye.

ÖZ

Dünyada ve Türkiye’de nüfus her geçen gün yaşlanmaktadır. Kentleşen ve yaşlanan nüfusun yaşadığı alanlarda sağlıklı ve uyumlu hayat sürdürülebilmesi için son yıllarda çeşitli politikalar geliştirilmeye başlanmaktadır. Çalışmanın konusu, bu politikaların konseptini oluşturan yaş dostu kent ve yaş dostu belediyecilik uygulamalarıdır. Bu çalışmanın amacı, Dünya Sağlık Örgütü Yaş Dostu Şehirler ve Topluluklar Küresel Ağı’na dahil olan ve Türkiye’de bulunan belediyelerin yaş dostu faaliyetlerini yaş dostu kentler alt temaları kapsamında incelemektir. Ağ’ın misyonu, örnek uygulama ve deneyimlerin paylaşılmasını ve yaygınlaşmasını sağlamaktır. Bu misyon doğrultusunda kentleri yaş dostu olma yolunda desteklemeyi hedeflemektedir. Türkiye’den bir büyükşehir belediyesi ve beş büyükşehir ilçe belediyesi olmak üzere toplam altı belediyenin Ağ içerisinde yer aldığı görülmektedir. Araştırmanın örneklemini bu altı belediye oluşturmaktadır. Çalışmada nitel yöntemden faydalanılmıştır. 2020-2023 yıllarını kapsayan dört yıllık dönemdeki faaliyet raporları ve 2020-2024 stratejik planlarına belediyelerin kurumsal web sayfalarından erişilmiştir. Ağ’a dahil belediyelerin yaş dostu kent uygulama örnekleri, içerik analizi metoduyla incelenmiştir. Belediyelerin özellikle son yıllarda yaş dostu uygulamalara önem vermeye başladığı ve uygulamalarını bu doğrultuda çeşitlendirdikleri buna mukabil yaş dostu kent konseptinin alt temalarına dair faaliyetlerin yoğunlukla toplumsal destek ve sağlık hizmetlerine yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT

The population of Türkiye and the world is getting older every day. In recent years, policies have been developed to support healthy and harmonious living in urbanizing and ageing areas. This study focuses on age-friendly practices in Turkish municipalities that are part of the World Health Organization Global Network of Age-Friendly Cities and Communities. The mission of the Network is to ensure the sharing and dissemination of best practices and experiences. In line with this mission, it aims to support cities in becoming age-friendly. Six municipalities from Türkiye, including one metropolitan municipality and five metropolitan district municipalities, are part of the Network. These six municipalities constitute the sample of the study. A qualitative method was used in the study. We accessed activity reports from 2020-2023 and strategic plans for 2020-2024 from the corporate websites of the municipalities. We analyzed examples of age-friendly city practices of the municipalities included in the network using the content analysis method. The study concluded that municipalities have started to prioritize age-friendly practices, especially in recent years, and have diversified their practices in this direction. However, activities related to the sub-themes of the age-friendly city concept primarily focus on social support and health services.

Anahtar Kelimeler: Yaş Dostu Şehirler Küresel Ağı, Yaş Dostu Belediye, Yaş Dostu Şehir

Keywords: Global Network of Age-Friendly Cities, Age-Friendly Municipality, Age-Friendly City

Sorumlu Yazar: Kubilay Çakıcı **E-posta:** kubilay.cakici@yalova.edu.tr

Başvuru: 26.07.2024 • **Revizyon talebi:** 22.09.2024 • **Son revizyon teslimi:** 30.09.2024 • **Kabul:** 18.10.2024 • **Published Online:** 25.10.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

EXTENDED ABSTRACT

The global population is rapidly ageing, a trend propelled by the combination of increasing life expectancy and declining fertility rates, thanks to advancements in health care and medical technology. This demographic shift necessitates the development of city policies that prioritize the well-being of senior citizens, ensuring they can lead healthy and harmonious lives. In this context, the significance of age-friendly cities and municipalities becomes even more pronounced, underlining the urgency of the issue.

Population projections also show that Türkiye’s population is ageing rapidly. The decrease in childbirth and prolonged life expectancy are reasons for the population ageing. Age-friendly city and municipality practices are critically crucial for Türkiye, which is undergoing demographic change. The urgency of this issue cannot be overstated. In this sense, the World Health Organisation (WHO) Global Network of Age-Friendly Cities and Communities is vital in identifying different practices and using them as a model.

The WHO Global Network for Age-Friendly Cities and Communities, launched in 2010, plays a crucial role in meeting the needs of the ageing population. The network not only promotes age-friendly cities and communities but also facilitates the sharing of knowledge, experience, and good practices. The commitment of cities and communities to implement age-friendly practices, with the cooperation of various stakeholders, is a testament to the network’s influence. It provides guidance, resources, and information sharing, and organizes training programmes and workshops to ensure the effective implementation of age-friendly practices.

A qualitative method was used in the study. The services provided by Muratpaşa, Kadıköy, Beşiktaş, Seyhan, Bornova Municipalities and Mersin Metropolitan Municipality, which are included in the WHO Age-Friendly Cities and Communities Network from Türkiye, were obtained through document review data collection method within the framework of the strategic plans of the member municipalities covering the years 2020-2024 and the annual reports published between 2020-2023. These documents were then analyzed using a content analysis approach. The findings were associated with the sub-themes of age-friendly cities published by WHO. Thus, the age-friendly activities of the Network member municipalities in Türkiye were revealed, providing crucial insights for the audience. In addition, the themes under which these services are concentrated have been associated.

The world population and the population of Türkiye are ageing. Municipalities provide services within the age-friendly city concept, focusing on specific service groups. This study aims to reveal the current state of age-friendly city practices and the relationship between activities and sub-themes.

This research focuses on identifying and tracking age-friendly city policies implemented by municipalities, particularly in Türkiye. It highlights the lack of studies evaluating age-friendly municipal practices in Türkiye and emphasizes the importance of the research. The findings show that municipalities generally focus on home health and care services for older adults, but there is a lack of activities offered in areas such as civic participation, employment, transport, accommodation, and physical structures. Increasing municipal service diversity can contribute to the happy and active aging of elderly citizens. Spreading elderly home-type applications can facilitate older adults’ access to services and help them easily follow authority and responsibility in services.

During the COVID-19 pandemic, the policy development and implementation of the network of member municipalities for older adults were disrupted. There was a significant increase in demand for some services before and after the pandemic. Some of the services provided for older adults were not offered after the pandemic. It was concluded that a significant portion of these services were meaningful during the pandemic, while their provision became meaningless after the pandemic.

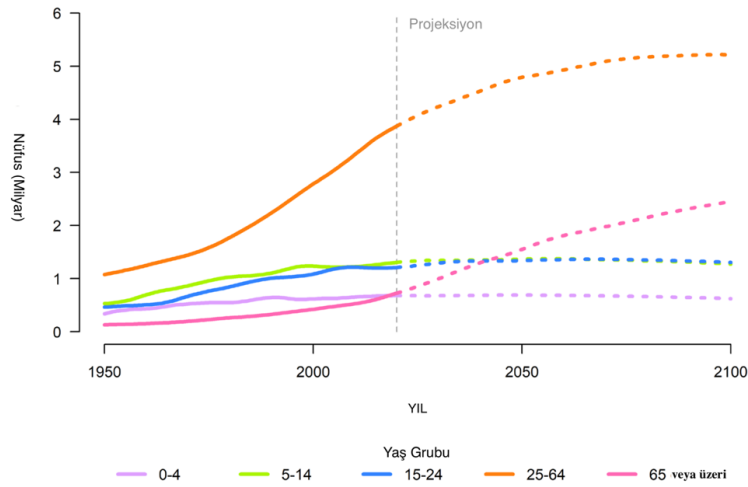
In the activity reports for 2020-2023, duplicate data of the municipalities’ health and social service units were found. It is considered that there needs to be more clarity in authority and responsibility. For a solution, the unit responsible for determining the strategic plan must share the data in reporting. There are also various irregularities in the activity reports. It is observed that some data are shown under different headings by years, some are combined, and some data are not included at all. Maintaining the reporting method adopted by the Municipality within the strategic plan period will contribute to solving this problem.

Six municipalities in Turkey are showing interest in age-friendly initiatives, aligning with global trends and WHO objectives. While progress has been made in infrastructure and healthcare, more comprehensive policies are urgently needed to address economic security and employment opportunities for older individuals. Immediate action is necessary to tackle these issues.

Giriş

Küresel nüfus yaşlanması, bir bölge veya ülkenin toplam nüfusu içindeki yaşlı insanların oranındaki önemli artışla karakterize edilen demografik olguyu ifade etmektedir. Bu eğilim temel olarak doğurganlık oranlarının azalması ve yaşam beklentisinin artması faktörleriyle ilişkilendirilmektedir. Sağlık hizmetleri ve tıbbi teknolojideki ilerlemeler, dünya çapında yaşam beklentisinde önemli iyileşmelere yol açmaktadır. Bununla birlikte birçok gelişmiş ülkede ve gelişmekte olan ülkelerde doğurganlık oranları düşmektedir. Bu durum daha uzun yaşam beklentisiyle birleştiğinde nüfusun yaşlanması anlamına gelmektedir (Uhlenberg, 2009, ss. 1-7).

Günümüzde yaşlı bireylerin sayısı (65 ve üzeri) dünyanın en hızlı artan yaş grubunu oluşturmaktadır. Küresel olarak, 2018’de ilk kez yaşlıların sayısı beş yaşın altındaki çocukları geride bırakmıştır. Projeksiyonlar 2050 yılında yaşlı bireylerin sayısı beş yaş altı çocukların iki katından daha fazla olacağını göstermektedir. Ayrıca, 2050 yılında dünya genelinde 65 yaş ve üzeri yaklaşık 1,5 milyar kişinin 15-24 yaş arası kişi sayısından (1,3 milyar) fazla olması beklenmektedir (United Nations, 2019a) (Bkz. Şekil 1).

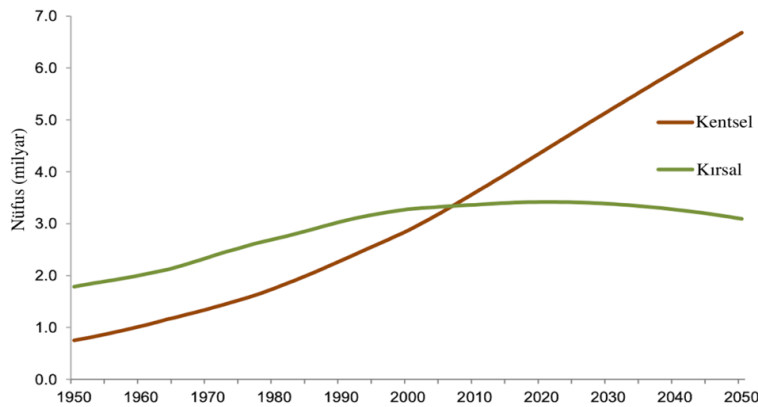

Grafik 1. Yaş gruplarına göre dünya nüfusu

Kaynak: (United Nations, 2019a, s. 17).

Yaşlanan nüfusun toplum üzerinde sağlık hizmetleri, sosyal hizmetler, işgücü piyasaları ve ekonomik üretkenlik dahil olmak üzere çeşitli etkileri bulunmaktadır. Genel nüfus içerisinde yaşlıların oranı arttıkça emeklilik sistemlerinin, sağlık sistemlerinin ve genel ekonominin sürdürülebilirliğine ilişkin endişeler ortaya çıkmaktadır.

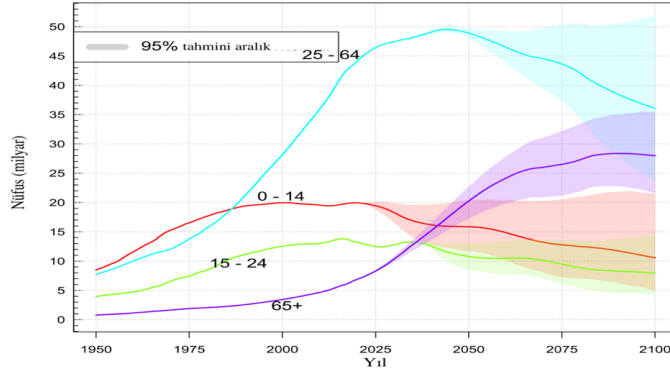
Küresel nüfus yaşlanmasına ek olarak, küresel nüfus 1950’den bu yana hızlı bir kentleşme sürecinden geçmektedir. 1950’de dünya genelinde insanların üçte ikisinden fazlası (%70) kırsal yerleşimlerde yaşıyorken 2007 yılında ilk kez küresel kent nüfusunun küresel kırsal nüfusu aştığı görülmektedir (Bkz. Şekil 2). Gelecek projeksiyonlarına göre, 2050 yılına gelindiğinde dünyanın üçte ikisinden fazlasının (%68) kentlerde yaşayacağı öngörülmekte; bu da yaklaşık olarak 20. yüzyılın ortasındaki kırsal-kentsel nüfus dağılımının kent yoğunluklu olacağı anlamına gelmektedir (United Nations, 2019b).

Grafik 2. Yaş gruplarına göre dünya nüfusu

Kaynak: (United Nations, 2019b).

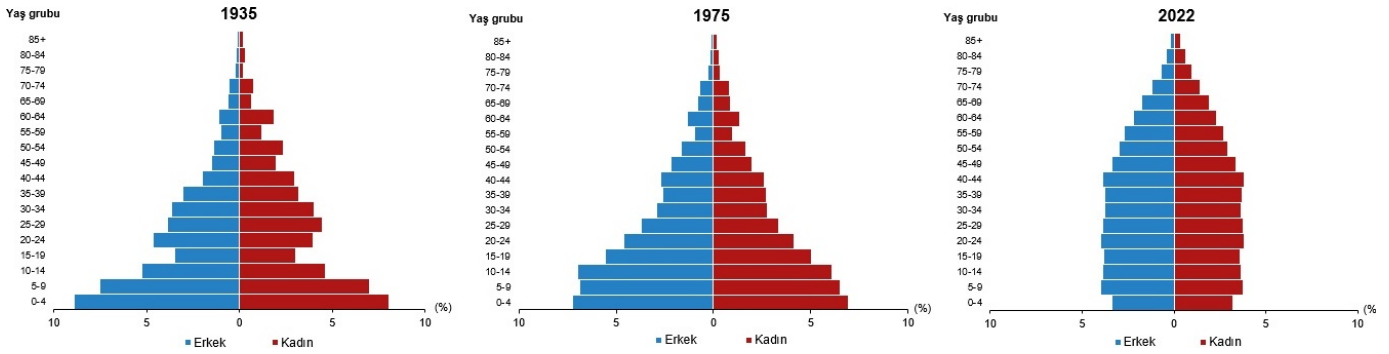
Türkiye, nüfusu en hızlı yaşlanan ülkeler arasında yer almaktadır. Yaş gruplarına göre bakıldığında 65 yaş ve üzeri nüfusun 2040 yılına gelindiğinde 24 yaş altı nüfusu geride bırakacağı tahmin edilmektedir (United Nations, 2022). (Bkz. Şekil 3).

Grafik 3. Yaş gruplarına göre Türkiye nüfusu

Kaynak: (United Nations, 2022).

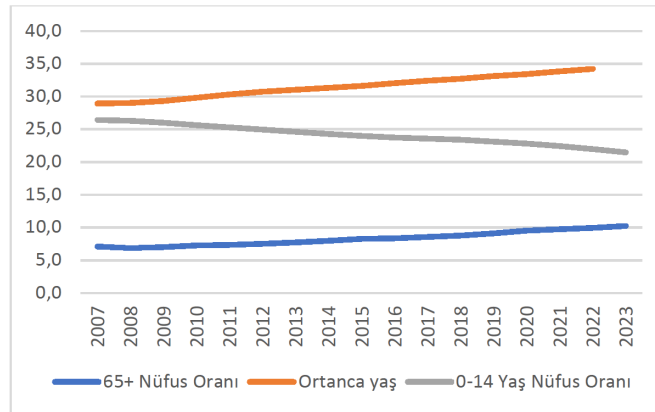
Türkiye nüfusunun yıllar itibarıyla yaş gruplarına göre nasıl değiştiği Şekil 4’te görülmektedir. Buna göre 1935 yılında genel nüfus içinde önemli bir çoğunluğu 30 yaş altı nüfus oluştururken, bu çoğunluğun 1975 yılında azalış gösterdiği ve 2022 yılına gelindiğinde yaş yapısının değişerek piramidin düzleştiği görülmektedir.

Grafik 4. Türkiye’nin nüfus piramidi (1935, 1975, 2022)

Kaynak: (TÜİK, 2023a).

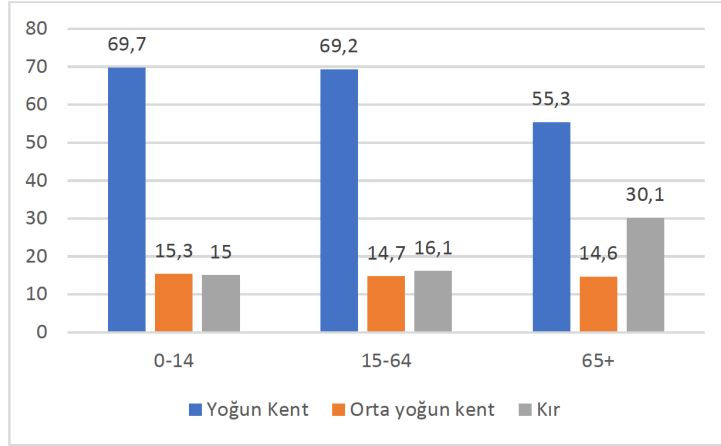
Türkiye’de 65 yaş ve üzeri nüfus grubunun, genel nüfus içindeki oranının giderek artması, Türkiye’nin hızla yaşlanan bir nüfus trendine sahip olduğunun diğer bir göstergesidir. 65 yaş ve üzeri nüfus grubunun genel nüfus içindeki oranı 2008 yılından bu yana düzenli olarak artmaktadır. Buna göre 2008 yılında %6,8 olan yaşlı nüfus oranı 2023 yılında ilk defa çift haneye ulaşarak %10,2 olmuştur. Yaşlı nüfus oranının artmasına karşılık 0-14 yaş grubunun genel nüfus içerisindeki oranının giderek azaldığı görülmektedir. Buna göre 2007 yılında %26,4 olan 0-14 yaş grubu oranı 2023 yılına gelindiğinde %5’lik bir azalış ile %21,4’e gerilemiştir. İki yaş grubundaki bu değişimin bir sonucu olarak, Türkiye’de ortanca yaş yükselerek 34,2’ye ulaşmıştır (TÜİK, 2023a).

Grafik 5. Türkiye’de 65 yaş ve üzeri, 0-14 yaş grubu ve ortanca yaş (yıllara göre 2007-2023)

Kaynak: (TÜİK, 2023b).

Türkiye 31 Aralık 2022 tarihi itibarıyla istatistiki açıdan kır-kent tanımında değişiklik yapmıştır. Bu değişiklikle Avrupa İstatistik Ofisi tarafından geliştirilen “Kentleşme Derecesi (Degree of Urbanisation-DEGURBA)” esas alınmış ve yeni kent-kır tanımı mahalle-köy düzeyinde; yoğun kent, orta yoğun kent ve kır olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Bu yeni tanımlamaya göre genel nüfusun %67,9’u yoğun kent, %17,3’ü kır ve %14,8’i orta yoğun kent olarak adlandırılan yerleşim yerlerinde ikamet etmektedir. Geniş yaş gruplarına göre bakıldığında 65+ yaş grubundaki nüfusun, %55,1’lik kesiminin yoğun kent olarak sınıflandırılan yerlerde yaşadığı görülmektedir (TÜİK, 2023c). Buradan hareketle yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarını karşılama noktasında kent yönetimlerine önemli görevler düştüğü değerlendirilmektedir.

Grafik 6. Yeni kent-kır sınıflandırması ve geniş yaş grubuna göre nüfus (%) (2022)

Kaynak: (TÜİK, 2023c).

Yaşlı nüfus ve kentleşme oranlarındaki artışla birlikte, kent ve belediyeçilik üzerine geliştirilen “yaş dostu kent” ve “yaş dostu belediyeçilik” kavramları literatürde kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca, küresel nüfusun yaşlanması ve hızlı kentleşmeye bir yanıt olarak, 2010 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yaşlıların toplum yaşamına tam katılımını teşvik etmek ve sağlıklı ve aktif yaşlanmayı desteklemek amacıyla Yaş Dostu Kentler ve Topluluklar Küresel Ağı (YDKTA) kurulmuştur. Ağ, dünya genelindeki kent ve toplulukların yaş dostu olmalarını teşvik etmek, deneyim paylaşımını kolaylaştırmak ve kanıta dayalı çözümler geliştirmek misyonuyla hareket etmektedir.

Kavramsal açıdan yaş dostu veya yaşlı dostu gibi farklı kullanımlar yer almaktadır. Bunlar anlamsal boyutta farklı şeyleri ifade ediyor olsa da bu çalışma kapsamında yaş dostu kavramına yer verilirken 65 yaş ve üzeri yaşlı bireylere yönelik geliştirilen uygulamalar ifade edilmektedir. Çalışmada, kavramsal bir tartışmadan ziyade uygulamaların dahil olduğu yaş dostu kent temaları ve yaş dostu belediyeçiliğin temel dinamiklerine yer verilmektedir. Araştırmanın devamında bu iki kavram üzerinde durulduktan sonra DSÖ-YDKTA üyesi belediyeler örnekleminde faaliyetler incelenmektedir.

Literatür İncelemesi

Plouffe ve Kalache (2010) DSÖ tarafından geliştirilen yaş dostu kent konseptinin ne şekilde gelişim gösterdiğini ve nasıl gelişmesi gerektiğini ikincil verilerden faydalanarak içerik analizi yöntemiyle incelemişlerdir. Çalışma sonucunda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki farklılığı vurgulamışlardır.

Van Hoof, Kazak, Perek-Bialas, Peek (2018), Lahey ve Krakow kentlerinde yaş dostu uygulamaları incelemişlerdir. Araştırmacılar, geliştirilen projelerin uygulanma zorluklarını tespit etmekte ve açıklamaktadırlar. Tespit ettikleri başlıca zorluk, yaşlı bireyleri kapsayıcı yerleşim alanlarının geliştirilmesi ve yerinde yaş almanın teşvik edilmesidir.

Tamkoç ve Bilgin (2020) yaş dostu kent kavramını aktif yaşlanma olgusuyla ilişkilendirerek açıklamaktadır. Bu bağlamda yaş dostu kent kavramının doğuşunu açıklayan yazarlar, aktif yaşlanma ve kentleşme kavramları arasında yakın bir ilişki olduğunu ve yaş dostu kent konseptinin bu noktada anlam bulduğunu betimsel bir yaklaşımla vurgulamaktadırlar. Tatal ve Üstün (2009), Tamkoç ve Bilgin (2020)’in çalışmasına benzer bir yaklaşımla yaş dostu kent konseptini aktif yaşlanma kavramından yola çıkarak açıklamaktadırlar. Bu çalışmada, Eskişehir’in yaş dostu kent yaklaşımı açısından analizine odaklanılmaktadır. Yazarlar, kent genelinde hizmet sunan çeşitli kurumların faaliyetleri çerçevesinde Eskişehir’in yaş dostu kent konseptine uygunluğunu değerlendirmişlerdir. Bu noktada yaş dostu yaklaşımlara dair mevcut engellerin yanı sıra Eskişehir’in yaş dostu özellikler barındırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Akyıldız (2020), Tamkoç ve Bilgin (2020) ile Tatal ve Üstün (2009)’e benzer bir şekilde aktif yaşlanma kavramıyla yaş dostu kent arasındaki ilişkiyi değerlendirmiştir. Eserinde “erişilebilirlik” ve “herkes için tasarım” prensiplerinden hareketle sürdürülebilirlik anlayışıyla yaş dostu kent konseptinin önemini açıklamaktadır.

Rudnicka, Napierata, Podfigurna, Meczekalski, Smolarczyk ve Grymowicz (2020), “Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı 2020-2030” dokümanını içerik analizi yöntemiyle incelemişlerdir. Bu çalışmada DSÖ’nün yaş dostu uygulamaların şekillenmesindeki pozisyonunu değerlendirmişlerdir. Çalışma sonucunda, DSÖ’nün yaş dostu uygulamaların geliştirilmesine yönelik teşvik edici rolün önemi vurgulanmıştır.

Akyıldız ve Akbaş (2020) tarafından yayımlanan çalışmada, DSÖ’nün belirlediği yaş dostu kent alt temalarının kentsel alanları nasıl şekillendirdiği ve gelecekte nasıl şekillendirebileceği araştırılmıştır. Yaş dostu planlama anlayışı ve yaş almış bireylerin sosyal hayata katılımı bağlamında gerçekleştirilen tartışma neticesinde kentsel planlama yapılırken yaş dostu yaklaşımın dikkate alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çetiner ve Uygur (2020) yayımladıkları çalışmada nitel yöntemden faydalanmışlardır. İrlanda (Longford) örneğinde durum çarşması desenini kullanan yazarlar, içerik analizi metoduyla Longford’un yaş dostu kent konseptine yönelik uygulamalarını incelemişlerdir.

Buffel, Remillard, Walsh, McDonald, Smetcoren ve Donder (2020), YDKTA üyesi Brüksel, Dublin ve Manchester örneğinde araştırma yürütmüşlerdir. Yaş almış bireylerin sosyal dışlanmasına yönelik geliştirilen çözümleri, doküman ve mülakatlardan elde ettikleri veriler çerçevesinde analiz etmişlerdir. Çalışmalarının sonucunda yaş dostu uygulamaların üç örnekte de gelişim gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kara, Yavaş ve Erdem (2022) yayımladıkları çalışmada, Türkiye’de neden yaş dostu kent yaklaşımına ihtiyaç duyulduğunu sosyal hizmet uygulamaları üzerinden açıklamışlardır. Örnek olay incelemesi deseni kullanılarak yayımlanan bu nitel çalışmada, Çanakkale örneğinde yaşayan yaş almış bireylerle ve bu bireylere hizmet sunan kurumlarla yapılan görüşmeler MAXQDA nitel veri analiz programı yardımıyla incelenmiştir. Araştırma neticesinde Türkiye’de yaş dostu bireylere yönelik sunulan hizmetlerin kentsel erişilebilirliği desteklediği bu bağlamda sunulacak hizmetlerin kapsamlı ve planlı yürütülmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Literatür incelemesinde Türkiye’de yaş dostu kent yaklaşımına yönelik yayımlanan çalışmaların genel itibarıyla kavramsal tartışmalara odaklandığı görülmektedir. Bu çalışmalar sürdürülebilirlik ve aktif yaşlanma kavramıyla ilişkilendirilmektedir. Buffel vd. (2020) tarafından yayımlanan çalışma YDKTA evreninde yer alan Brüksel, Dublin ve Manchester örneğinde yürütülmüştür. Bu araştırma ile çalışmamız arasında örneklem farklılığı olmasına rağmen, araştırma konuları bağlamında benzerlik bulunmaktadır. Van Hoof vd. (2018) tarafından yayımlanan çalışma için de benzer durum söz konusudur. Bu çalışmada YDKTA’ya üye Krakow ve Lahey Belediyeleri arasındaki yaş dostu uygulamalar karşılaştırılmıştır.

Yaş Dostu Kent ve Yaş Dostu Belediyecilik

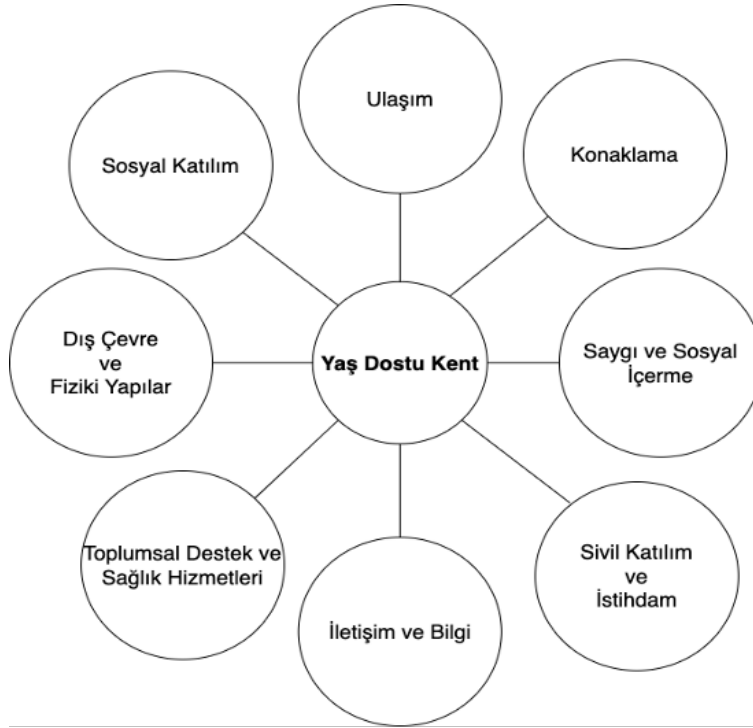
Yaş dostu kent (age-friendly city) kavramının temelinde her yaş grubunun kentsel yaşamla uyum içinde yaşadığı bir anlayış yer almaktadır. Yaş dostu kentler, dezavantajlı görülen yaşlılara yönelik uygulamaları benimsediği için yaşlı dostu kent (elderly-friendly city) olarak da kullanılmaktadır (Buffel, Phillipson ve Scharf, 2012, s. 599; Mulero, Almeida, Azkune, Abril-Jimenez, Waldmeyer, Castrillo ve Sergi, 2018, ss. 7941-7942; Sixsmith, Makita, Menezes, Cranwell, Chau, Smith ve Fang, 2023, ss. 1-3). Yaş dostu veya yaşlı dostu kent kavramları, yaşlanma ile kentleşme olgularının birleştiği noktada ve özellikle son yıllarda karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramın türemesi, aslında oldukça önemli bir sorunsala dayanmaktadır. Bu sorunsal; kentleşme ve yaşlanmaya bağlı olarak temel sosyal hizmetlere erişim kalitesinin ve yaşlı bireylerin yaşam ortamı dahil olmak üzere kentsel hizmetlere ulaşma noktasında içinde buldukları durumun dezavantajlı rol ürettiğinin fark edilmesiyle belirginleşmektedir. Özellikle banliyölerde veya kırsal alanlarda yaşayanların temel hizmetlere erişim durumu, kentsel alanlarda yaşayanlara kıyasla daha sınırlıdır (Van Hoof, Marston, Kazak ve Buffel, 2021, s. 4; Khoddam, Dehghan, Sohrabi ve Modanloo, 2020, ss. 5745-5746). Dolayısıyla, bu alanlarda nüfusun sağlıklı bir şekilde yaşlanması ve uzayan ömür süreleri, daha yüksek düzeyde yaşam kalitesini sağlamak için yaşlı bireylere yönelik faaliyetleri gerekli kılmaktadır (Vagetti, Filho, Moreira, Mazzardo ve Campos, 2015, ss. 524-525).

Literatürde yaş dostu kent kavramı genellikle aktif yaşlanma olgusu ile ilişkilendirilerek açıklanmaktadır (Han, Chan, Qian ve Yung, 2021, s. 2; Moulart ve Garon, 2016, s. 6; Tamkoç ve Bilgin, 2020, s. 215; Zengin Taş, Kırışık, Yıldız, Ata ve Aktuğ, 2023, ss. 72-73). Yaş dostu kentin literatürdeki tanımları da bu ilişkiyi güçlendirmektedir. Nitekim Alley vd. (2007, s. 4) yaş dostu topluluklar olarak adlandırdıkları yaş dostu kentleri “. . . hem aktif hem de kırılabilir yaşlı yetişkinlerin değişen ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılayan, altyapı ve hizmetlerle aktif olarak yönetime dahil eden, onlara değer veren ve destekleyen yerler” biçiminde ifade etmektedir. Fitzgerald ve Caro (2014, ss. 1-3) için yaş dostu kent, “yaşlıların aileleri, mahalleleri ve sivil toplum içinde aktif bir şekilde yaşlanmalarına olanak tanıyan, destekleyici bir ortam ve topluma katılımları için kapsamlı fırsatlar sunan” yerleşimler olarak tanımlanmaktadır. Görüleceği üzere her iki tanımda da aktif yaşlanma vurgusu yer almaktadır. Kısaca yaş dostu kent, fiziki ve sosyal çevreye yaşlıların kolaylıkla erişebildiği ve yaşamlarını sürdürebildiği yerleşim alanlarını ifade etmektedir.

Bir şehrin yaş dostu olduğunu belirleyen bazı göstergeler bulunmaktadır. Çekirdek göstergeler arasında eşitlik, erişilebilirlik ve kapsayıcılık yer almaktadır. Eşitlik göstergesinin temel dinamiği toplumun sosyo-ekonomik durumu açısından yaşlıların ortalama düzeyden ne kadar uzakta olduklarını ifade etmektedir. Erişilebilirlik ise yaşlı bireylerin ikamet ettiği mahallede yürüyebilme, kamu

binalarına ve kamusal alanlara ulaşabilme, toplu taşıma araçlarına ve duraklarına erişebilme, konutların fiyat erişebilirliği gibi bir takım fiziki çevreye yönelik unsurları içermektedir. Son olarak kapsayıcılık göstergesi, yaşlı bireylere karşı olumlu sosyal tutum, katılımcı gönüllü faaliyetin teşviki, istihdam olanağı sunulması, sosyo-kültürel faaliyetlere katılım, yerel karar alma süreçlerine katılım, kullanılabilir bilgi sunumu, sağlık ve sosyal hizmet faaliyetleri ve ekonomik güvence sonuçlarına odaklanmaktadır (WHO, 2005, ss. 25-42).

Yaşlanan ve kentleşen bireylerin sayısındaki artışla birlikte merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları; ulusal, bölgesel ve küresel birtakım organizasyonlar yaşlılara yönelik politika geliştirme çalışmalarına yoğunlaşmaktadır. Yaş Dostu Kent Programı, DSÖ (World Health Organization-WHO) tarafından 2007 yılında dünya çapındaki birçok pilot kentte yapılan araştırmalara dayanarak geliştirilmiştir. Yaş dostu bir kentin tanımlayıcı özellikleri belirlenirken yaşlılar, bakıcılar, kamu sektörü, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve özel sektörün görüşlerine başvurulmuştur. Bu program, yaşlı bireyler ile yaşadıkları ortamlar arasındaki uyumu artırmaya çalışmakta ve yaşlıların hastaneler veya bakım evleri gibi kurumlar yerine, kendi ev veya mahallelerinde yaşlanmalarını desteklemektedir (Joy, 2020; Plouffe, 2016, s. 8). DSÖ, 2007 yılında yayımladığı “Küresel Yaş Dostu Kentler: Bir Rehber” isimli rehberde bu projenin ilk olarak Uluslararası Gerontoloji ve Geriatri Derneği tarafından 2005 yılında Rio De Janeiro’da düzenlenen kongrenin açılışında tasarlandığını ifade etmektedir. Rehberde ayrıca yaş dostu şehir olma yolunda katkı sunacağı düşünülen kontrol listelerinin yer aldığı bazı hizmet alanları bulunmaktadır (Bkz. Şekil 7). Rehberin temel amacı, kentlerin kendilerini yaşlı bireylerin bakış açısından görmelerine yardımcı olmak ve böylece nerede ve nasıl daha yaş dostu olabileceklerini belirlemektir. Ayrıca yaş dostu bir kent için evrensel bir standart sağlaması amaçlanmaktadır. Yaş dostu kent özellikleri kontrol listesi, bir kentin yaş dostu olup olmadığını bir diğerine göre sıralayan bir sistem değildir; bir kentin kendini değerlendirmesi için bir araç ve ilerlemeyi gösteren bir harita olarak kurgulanmıştır (WHO, 2007, ss. 4-14).

Grafik 7. Yaş dostu kentlerin alt temaları

Kaynak: (WHO, 2007, s. 9'dan alıntılanmış ve yazarlar tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir).

Türkiye’de belediyelerin yaş dostu uygulamaları farklı mevzuat hükümleriyle desteklenmektedir. Nitekim yaşlılara yönelik uygulamaların temel dayanağı, bir kamu tüzel kişisi olan belediyeler için mevzuata uygunluk kriterini de beraberinde getirmektedir. Bu doğrultuda Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında eşitliği düzenleyen 10. maddeye 2010 yılı değişikliğiyle getirilen ek fıkra kapsamında “Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.” ibaresi yer almaktadır. 61. madde içeriğinde de yaşlıların devlet tarafından korunacağı vurgulanmaktadır (T.C. Anayasası, 1982, md. 10, 61).

5393 sayılı Belediye Kanunu büyükşehir belediyeleri dışında kalan belediyeler için temel kanun niteliği taşımaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında “yaş dostu belediyeçilik” veya “yaş dostu kent” olgusunu destekleyen birtakım hükümlere yer verildiği görülmektedir. Genelden özele gidilecek olursa, mezkur Kanun’un 13. maddesinde hemşehri hukuku düzenlenmektedir. Bu maddede yer alan “herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir” hükmü, yalnızca yaşlılara yönelik olmasa da kapsayıcı bir

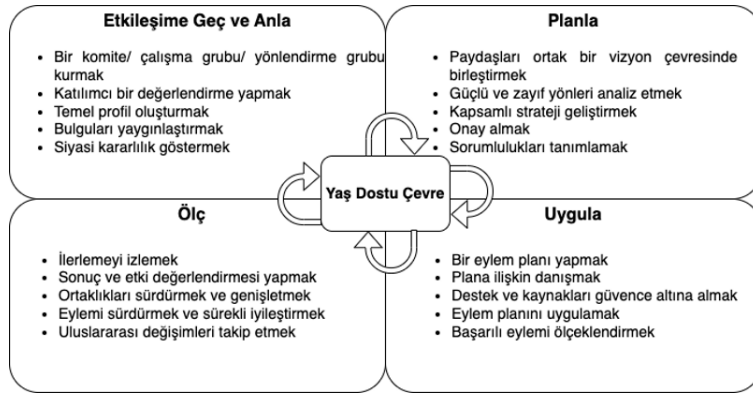
hüküm içermektedir. Bu perspektiften hareketle herkesi ikamet ettiği yerin hemşehrısı gören belediye yönetimleri, her kesimin farklı ihtiyaçlarına yanıt verecek bir yaklaşım benimsemektedir. Ayrıca belediyenin görev ve sorumluluklarını içeren 14. maddede hizmet sunumunda yaşlı bireylerin durumuna yönelik uygun yöntemler uygulanması gerektiği vurgulanmaktadır (5393 sayılı Belediye Kanunu, 2005, md. 14).

Büyükşehir belediyelerinin ve büyükşehir ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu 7. maddede düzenlenmektedir. Bu maddenin “v” fıkrasında diğer dezavantajlı grupların yanı sıra yaşlı bireylerden de bahsedilmektedir. Böylece yaşlılara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetin sunulması, çeşitli tesislerin kurulması, meslek ve beceri kurslarına yönelik hizmetlerin yürütülmesi görev ve sorumluluğu büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyelerine verilmektedir. Ayrıca bu tür hizmetler sunulurken farklı kurumlardan destek alınması katılımcı bir tutumun benimsenmesi mezkur maddede vurgulanmaktadır (5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004, md. 7).

Dünya Sağlık Örgütü Küresel Yaş Dostu Şehirler ve Topluluklar Ağı

Yaş Dostu Kentler Programı, 2010 yılında dünyada şehir yönetimlerini ve organizasyonlarını sürece dahil edebilmek ve yaşlıların şehir yaşamına katılımı ile aktif yaşlanmayı teşvik etmek amacı doğrultusunda “YDKTA (Global Network of Age-Friendly Cities and Communities (GNAFCC)” adı altında çeşitli kuruluşların dahil olduğu bir yapıya evrilmiştir. Ağ’ın misyonu, yaş dostu konseptine yönelik örnek uygulama ve deneyimlerin paylaşılmasını ve yaygınlaşmasını sağlamaktır. Ayrıca bir kenti yaş dostu uygulamalar geliştirme yolunda desteklemeyi hedeflemektedir. Dünyada 2024 yılı itibarıyla 53 ülkede 1606 kent yönetimi ve topluluk Ağ’a üyeliğini sürdürmektedir. Bunların kapsadığı nüfusun ise 330 milyondan fazla olduğu belirtilmektedir (WHO, t.y.).

Ağ’a üye olabilmek için çeşitli koşul ve izlenmesi gereken bazı prosedürler bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi ise yaşlı bireylerin, yaş dostu kent olma yolunda katkılarının sağlanması ve sürecin iki yönlü ilerlemesinin temin edilmesidir. Burada izlenecek yöntem ise, birlikte tasarım ve birlikte başarmaktır. Yaş dostu bir kent veya topluluk oluşturmak için çeşitli paydaşlarla iş birliği ve koordinasyon gerekmektedir. Yaş dostu kent gündeminin yaşlılarla birlikte belirlenmesi, geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi önemlidir. Ayrıca sürecin tekdüze hiyerarşik talimatlarla gerçekleşmesi yeterli görülmemektedir. Bunun yerine problem tanımlama, strateji belirleme, uygulama ve izleme süreçlerinin tamamında yaş dostu kent yaklaşımının tabandan tavana ve tavandan tabana doğru eşgüdüm içinde gerçekleşmesinin önemi vurgulanmaktadır. Son olarak YDKTA faaliyetlerine zorunlu ve gönüllü olmak üzere bazı katılım koşulları da bulunmaktadır. Bu koşullar; değerlendirme raporları, eylem planları ile izleme ve ölçüm raporları gibi ilerleme belgelerini diğer üyelerle paylaşarak bilgi birikiminin geliştirilmesine katkıda bulunulması, yaş dostu pratiklerin, kılavuz ve araçların diğer üyelerle paylaşılması, ağ sayfasındaki profil girdilerinin güncelliğinin korunmasıdır (WHO, 2019, ss. 1-7). YDKTA’ya katılacak yerel yönetimlerin yaş dostu bir çevre oluşturmak adına etkileşime geçme ve anlama, planlama, uygulama ve ölçme aşamalarını içeren dört adımı tamamlaması gerekmektedir (Bkz. Şekil 8).

Grafik 8. Yaş dostu çevre dönüşümü için süreçler

Kaynak: (WHO, 2019, s. 4'ten alıntılanmış ve yazarlar tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir).

Şekil 8’de görüleceği üzere yaş dostu bir çevre oluşturulması için öncelikle sürecin tanımlanması, değerlendirilmesi, nasıl bir yaklaşımın benimseneceğine dair temel dinamiklerin anlaşılması ve siyasi kararlılıkla yola çıkılması önem arz etmektedir. İkinci aşamada, paydaşların ortak vizyon çevresinde birleştirilmesi, güçlü ve zayıf yönlerin tespit edilmesi, stratejilerin geliştirilmesi, onaylanması ve sorumlulukların dağıtılması yer almaktadır. Üçüncü aşama, hazırlanan stratejik planın faaliyete dönüştürülmesidir. Burada eylem planı yapılması, plana ilişkin paydaş görüşlerine başvurulması, destek ve kaynakların dağılımının temin edilmesi, eylem planının uygulaması ve eylemlerin başarısının ölçeklendirilmesi amaçlanmaktadır. Son olarak ölçme safhasında ilerlemenin izlenmesi, sonuç ve etki analizlerinin yapılması, ortaklıkların sürdürülmesi, yeni ortaklıklar kurulması, iyi eylemlerin sürdürülmesi ile sürekli iyileştirilmesinin yanı sıra uluslararası gelişmelerin ve yaklaşımların takip edilmesi yer almaktadır.

Yöntem

Çalışmada nitel yöntem kullanılmıştır. Türkiye’den YDKTA’ya dahil olan Muratpaşa, Kadıköy, Beşiktaş, Seyhan, Bornova Belediyeleri ve Mersin Büyükşehir Belediyesi tarafından yaş almış bireylere yönelik sunulan hizmetler, üye belediyelerin 2020-2024 yıllarını kapsayan stratejik planları ve 2020-2023 yılları arasında yayımladıkları faaliyet raporları içerik analizi yaklaşımıyla incelenmiştir. Erişilen bulgular ile DSÖ tarafından yayımlanan yaş dostu kentlerin alt temaları ilişkilendirilmiştir. Böylece Türkiye’de Ağ’a üye belediyelerin yaş dostu faaliyetlerinin neler olduğu ortaya koyulmuştur. Ayrıca bu hizmetlerin hangi temalar bağlamında yoğunlaştığı ilişkilendirilmiştir.

Araştırma Problemi, Amacı ve Önemi

Dünya nüfusu ve Türkiye nüfusu her geçen gün yaşlanmaktadır. Yaş dostu kent konsepti çerçevesinde belediyeler çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetlerin bir kısmı doğrudan yaş almış bireylere yöneliktir. Belediyelerin faaliyetlerinde yaş dostu kent konseptinin temaları olarak belirlenen hizmet gruplarından belirli noktalarda odaklaşması, yaş dostu kent konseptinin bütüncül perspektifinden uzaklaşmış olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede çalışmanın amacı, yaş dostu kent uygulamalarının mevcut durumunu ortaya koymaktır. Ayrıca mevcut durum içinde sunulan faaliyetler ile alt tema ilişkisini incelemektir.

Araştırma, belediyelerin uyguladığı yaş dostu kent politikalarının tespit edilmesini ve sistematik olarak takip edilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda belediyelerin çeşitli uygulamalarının, yaş dostu kent konseptine alt temalar boyutunda sunduğu katkının ortaya koyulması çalışmanın önemini göstermektedir. Ayrıca yapılan literatür taramasında Türkiye’de yaş dostu belediye-cilik uygulamalarını, DSÖ Yaş Dostu Kentler ve Topluluklar Ağı’na üye belediyeler örnekleminde değerlendiren herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Literatüre sunulacak bu katkı, çalışmanın özgünlüğünü ve önemini göstermektedir.

Araştırma Kapsamı ve Soruları

Araştırma, YDKTA’ya dahil olan Türkiye’deki belediyeler örnekleminde gerçekleşmiştir. Belediyelerin politika belgeleri olarak nitelendirilen stratejik planlar ve faaliyet raporları çalışmada incelenen kurumsal dokümanlardır. Çalışmanın kapsamını bu belgeler içinde yaş dostu kent konseptine yönelik sunulmuş faaliyetler oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında yanıt aranan soruları şu şekildedir;

1. Türkiye’de YDKTA’ya üye belediyelerin yaş dostu faaliyetlerinin mevcut görünümü ne şekildedir?
2. Yıllar itibarıyla yaş dostu faaliyetlere belediyeler tarafından verilen önem artış göstermekte midir?
3. Türkiye’de YDKTA’ya üye belediyelerin faaliyetleri ile DSÖ yaş dostu konseptinin alt temaları arasında ilişki ne durumdadır?
4. Belediyeler yaş dostu kentin hangi alt teması kapsamında yoğunlukla hizmet sunmaktadır? YDKTA’ya üye belediyelerin yaş dostu faaliyetlerinde birbirlerinden farklılaşma noktasında nasıl bir eğilim mevcuttur?
5. Belediyelerin yaş dostu kent konseptinin alt temalarında eksik olduğu alanlar nelerdir?
6. Yaş dostu belediye-cilik uygulamalarının raporlanmasında karşılaşılan zorluklar nelerdir?

Türkiye’de Küresel Yaş Dostu Kentler ve Topluluklar Ağı’na Üye Belediyelerin Uygulamaları

Çalışmaya dahil edilen belediyeler, YDKTA veri tabanında yer alan ve Türkiye sınırları içerisinde faaliyet gösteren belediyelerdir. Türkiye’den bir büyükşehir belediyesi ve beş büyükşehir ilçe belediyesi olmak üzere toplam altı belediye örnekleminde yer almaktadır. Muratpaşa Belediyesi (2014), Kadıköy Belediyesi (2016), Mersin Büyükşehir Belediyesi (2018), Beşiktaş Belediyesi (2019), Seyhan ve Bornova Belediyeleri (2021) üye belediyelerdir (WHO, 2024). Belediyelerin yaş dostu faaliyetleri içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Her bir faaliyet için faaliyet amacı, mevcut aşama ve ilişkilendirilen tema, belediyenin sorumluluğunda olan bölgenin nüfus durumu, belediyenin statüsü gibi faktörler tablolar yardımıyla incelenmiştir.

Tablo 1. Örnekleminde yer alan belediyelerin nüfusu, yaşlı nüfusu ve yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranı

	Toplam Nüfus	65+ Nüfus	65+ Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı (%)
Türkiye	85.372.377	8.722.806	%10,2
Beşiktaş Belediyesi	169.022	28.661	%16,9
Kadıköy Belediyesi	467.919	94.447	%20,1
Seyhan Belediyesi	787.771	70.473	%8,9
Bornova Belediyesi	447.553	47.837	%10,6
Muratpaşa Belediyesi	512.700	57.865	%11,2
Mersin Büyükşehir Belediyesi	1.938.389	202.883	%10,4

Kaynak: (TÜİK, 2024 verilerinden yazarlar tarafından oluşturulmuştur).

Antalya Muratpaşa Belediyesi 2020-2024 yıllarını kapsayan stratejik planında yaş dostu belediyecilik uygulamalarından “dezaavantajlı grupların yaşam kalitelerini, sağlık hizmeti kapasitesini, sosyal ve ekonomik düzeylerini yıllar itibarıyla %5 arttırmak” hedefine yönelik yararlanacak kitleyi 3.996’dan 5.100’e çıkarma doğrultusunda performans göstergesi belirlemiştir. Ayrıca ilçede yaşayan yaşlı bireylere ek olarak yaşlı birey göçüne muhatap olunması nedeniyle ihtiyaçların karşılanmasına yönelik aksaklıkların ortaya çıkabileceği tespit edilmiş ve bu doğrultuda daha fazla yaşlı bireye hizmet sunacak tesis açılması gerektiği vurgulanmıştır (Muratpaşa Belediyesi, 2019, s. 17, 27). Plan kapsamında “kent estetiğine ve kimliğine uygun işlevsel, insan odaklı projeler yapmak” hedefine dair belirlenen faaliyet ve projeler çerçevesinde yaşlı evi yapılmasına yönelik çalışma yapıldığı görülmektedir. Buna ek olarak demans sorunu yaşayanlara yönelik kafe açılması ve yerel katılımı teşvik boyutunda yaşlı meclisi çalışmaları yapılması gibi faaliyet ve projeler doğrudan yaşlı bireylere yönelik stratejik hedefleri destekleme yönünde belirlenmiştir (Muratpaşa Belediyesi, 2020a, s. 87, 117). Stratejik planda ifade edilen performans göstergeleri incelendiğinde; 2020 yılı için belirlenen 4.196 kişinin yaş dostu uygulamalardan faydalanması hedefi 2020 yılı sonunda 141 olarak gerçekleşmiştir. Bu sapmanın temel nedeni ise pandemi olmuştur. 2021 yılı için hedeflenen 4.406 kişi 29.663 olarak gerçekleşmiş ve beklentinin oldukça üzerinde hizmet sunulmuştur. 2023 yılında yaşlı bireylere yönelik faaliyetlerden 6.619 kişi faydalanmıştır (Muratpaşa Belediyesi, 2021, 2022, 2023, 2024).

Tablo 2. Muratpaşa (Antalya) Belediyesi yaş dostu belediyecilik uygulamaları

Faaliyet Adı	İçerik veya Amaç	Faaliyetin Aşaması	İlgili Tema
Yeşilbahçe Yaşlievi Spor Kursu	Spor kurslarıyla yaşlıların aktif yaşlanmasına destek olunması amaçlanmaktadır.	2020-2021 yıllarında hizmet sunulmuştur.	-Toplumsal Destek ve Sağlık Hizmetleri (TDVSH)
Konuksever Yaşlievi İnşası	2022 yılında Belediye tarafından hizmete alınmıştır. Önleyici Alzheimer ve yaşlı vatandaşların bir araya gelip sosyalleşmesini hedeflemektedir.	2022 yılında hizmete açılmıştır.	-TDVSH
Yaşlı Meclisi	Yaşlıların yerel karar alma mekanizmalarına katılmasını sağlamak amaçlanmaktadır.	2022 yılında aktifleştirilmiştir. 2022 yılında yönerge hazırlanmış ve yaşlı meclis komisyonu iki haftada bir toplantı düzenlemiştir. “Çevre Çalışma Grubu Raporu” oluşturulmuştur. 2023 yılında ilgili komisyon faaliyetlerini sürdürmüş ve çeşitli geziler düzenlemiştir.	-Sivil Katılım ve İstihdam (SKİ)
Yaşlılara Yönelik Dijital Eğitim	Yaşlıların dijital okuryazarlığının artırılması ve dijital güvenliklerinin sağlanması amaçlanmaktadır.	2022 yılında eğitim verilmiştir.	-İletişim ve Bilgi (İB)
Bayındır-Meltem-Soğuksu-Konuksever Yaşlievi üyelerine iftar yemeği	Yaşlıların bir araya gelerek sosyalleşmesini sağlamak hedeflenmektedir.	2022 yılında organize edilmeye başlanmıştır. 2023 yılında Konuksever, Bayındır, Yeşilbahçe yaşlievlerine yönelik iftar etkinliği düzenlenmiştir.	-Sosyal Katılım (SK)
Yerel Eşitlik Eylem Planı	Yaşlılara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik eylemleri belirlemek.	2022 yılında hazırlanmıştır. Bu plan 2023 yılında tüm birimler tarafından uygulanmaya devam etmektedir.	-Saygı ve Sosyal İçerme (SVS)
Yaşlı Evlerinde Sağlık Kontrolü	Akdeniz Üniversitesi işbirliğinde yaşlı evlerinde konaklayanlara yönelik sağlık kontrolleri yapılması.	2022 yılında gerçekleşmiştir. 2023 yılında Akdeniz Üniversitesi Gerontoloji bölümünün desteğiyle faaliyetler sürdürülmüştür.	-TDVSH

Kaynak: (Muratpaşa Belediyesi, 2021, 2022, 2023, 2024).

2020-2024 yılları kapsayan İstanbul Kadıköy Belediyesi stratejik planında yaş dostu belediyecilik yaklaşımına uygun olarak çeşitli amaç ve hedefler kapsamında bir takım proje ve faaliyetler planlanmıştır. Bu doğrultuda “toplumun tüm kesimlerine yönelik ulaşılabilir ve erişilebilir bütüncül sosyal hizmet uygulamaları üretmek” hedefine yönelik 65 yaş üstü bireylerin evde psikososyal destek ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi için faaliyetler yer almaktadır (Kadıköy Belediyesi, 2019, s. 95). Belediye, yaşlılara yönelik mesleki çalışmaların yürütülmesi, Alzheimer merkezi, geriatri ve yaşlılara yönelik sosyal destek konusunda ulusal ve uluslararası gelişmelerin takibi ve entegrasyonu gibi faaliyet alanları belirlemiştir (Kadıköy Belediyesi, 2019, ss. 54-55).

Tablo 3. Kadıköy (İstanbul) Belediyesi yaş dostu belediyeçilik uygulamaları

Faaliyet Adı	İçerik veya Amaç	Faaliyetin Aşamaları	İlgili Tema
Sıcak Yemek Hizmeti	Günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirirken zorluk yaşayan yaşlı bireylere yönelik günlük sıcak yemek ihtiyacının karşılanması.	2020 yılında 1.386 haneye toplam 181.434 sıcak yemek ulaştırılmıştır. (Engelli ve ihtiyaç sahipleri dahil). 2021 yılında 65 yaş üzeri bireylerin yaşadığı 631 hanede 1.823 birey faydalanmıştır. 2022 yılında ise 140 hane ve 250 kişiye, 229.829 öğün sıcak yemek dağıtılmıştır.	-TDVSH
18-24 Mart Yaşlılar Haftası Etkinlikleri	Panel, gösteri, tekne organizasyonu ve spor etkinlikleri aracılığıyla yaşlıların sosyal hayata katılımını teşvik etmek.	Faaliyet 2020 yılında pandemi şartları göz önüne alınarak iptal edilmiştir. 2023 yılında “Yaşlıya Saygı Haftası Sempozyumu” 135 kişinin katılımıyla düzenlenmiştir. Aynı zamanda içerik sütununda görülen diğer etkinliklere de 50 yaşlı katılmıştır.	-SVS
Düzenli Telefon Görüşmeleri	Covid-19 Pandemisi boyunca yaşlıların gündelik ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak.	Pandemi süresince 65 yaş üstü bireylerle düzenli şekilde telefon görüşmesi yapılmıştır.	-TDVSH -İB
Kadıköy’de 65+ Bireylerin İhtiyaç Tespit Araştırması	Yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının tespit edilmesi.	2020 yılında pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. 2021 yılında 2100 kişi telefonla aranmış ve 770 kişi ile çalışma yapılmıştır.	-SK -İB
Sosyal Yaşam Evleri	Yaşlı bireylerin aktif ve sağlıklı yaşlanmasına psikolojik destek olmak, sosyalleşmelerine imkân sağlamak, koruyucu ve önleyici faaliyetlerle süreçleri desteklemek, bu doğrultuda çeşitli kurslar vermek amaçlanmaktadır.	2013 yılında Sahrayıcedit Mahallesi, 2017 yılında 19 Mayıs Mahallesi açılmıştır. 2020 yılı itibarıyla yaklaşık 2.900 üyesi bulunmaktadır. 2021 yılında yaklaşık 3.000 kişi bu evlere üye olmuştur. 2020 yılında örgü, yoga, egzersiz, yaratıcı drama, dans, satranç, İngilizce, resim, seramik, tiyatro, edebiyat, teknolojik cihaz kullanımı, işaret dili, bahçe bakımı ve seracılık, astım nefes egzersizi, psikoeğitim, geziler, seminerler, işitme testleri, mamografi taraması, göz taraması, diğer sağlık taramaları, Türk Sanat Müziği korosu, mefruşat atölyesi, makrome atölyesi, oyun odası faaliyeti ve kişisel bakım hizmetleri sunulmuştur. 2021 ve 2022 yıllarında da benzer etkinlikler sürdürülmüştür. 2023 yılında bu evlere üye bireylerin sayısı 3.380’e yükselmiştir.	-TDVSH -SVS -SK
19 Mayıs ve Göztepe Alzheimer Merkezleri	Hastaların günlük yaşamlarına destek olacak faaliyetler ve rehabilitasyon uygulamaları sunulması amaçlanmaktadır. Ayrıca rehberlik ve danışmanlık faaliyetleri de sunulmaktadır.	19 Mayıs Merkezi 2017 yılında, Göztepe ise 2020 yılında hizmet sunmaya başlamıştır. Bu merkezlerde hastalara ve hasta yakınlarına yönelik çeşitli eğitim hizmetleri sunulmaktadır.	-TDVSH
Evde Temizlik Hizmeti	Fiziksel, psikolojik veya yaşa bağlı nedenlerle evde kendi temizlik ihtiyacını karşılamakta zorluk çeken bireylere sağlıklı yaşayabilecekleri ortam sunulması amaçlanmaktadır.	2019 yılında 158 bireye yönelik 376, 2020 yılında 25 bireye yönelik 34 defa temizlik hizmeti verilmiştir. 2021 yılında pandemi nedeniyle hizmet verilememiştir. 2022 yılında 175 kişiye 800 defa ev temizliği hizmeti sunulmuştur.	-TDVSH
Evde Kişisel Bakım Hizmeti	Yaşa bağlı ve diğer nedenlerle kişisel bakımlarını gerçekleştirmekte zorluk çeken bireylerin bu tip ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmaktadır.	2019 yılında 819 kişiye 2.015, 2020 yılında 354 kişiye 576 ve 2022 yılında 369 kişiye 692 defa bu hizmet sunulmuştur. 2021 yılında pandemi nedeniyle hizmet sunulmamıştır.	-TDVSH
Sağlıkla Yaş Alalım Projesi	Yaşlanan bireylerin sağlık farkındalığının oluşturulması, kaliteli bir yaşlanmaya dair fiziksel ve ruhsal desteğin sağlanmasına yönelik hazırlanmıştır.	2023 yılında 17 grup çalışması yapılmış ve 149 kişiye eğitim verilmiştir.	-TDVSH

Kaynak: (Kadıköy Belediyesi, 2021, 2022, 2023, 2024).

2022 yılında güncellenen Mersin Büyükşehir Belediyesi 2022-2024 yıllarını kapsayan stratejik planında yaşlı bireylerin evde bakım hizmeti ihtiyacı tespit edilmiştir. Ayrıca yaşlı bireylerin toplumdan izole yaşam sürdürdüğü ve sosyal yaşama katılımlarının az olduğu tespit edilmiştir. Mersin Büyükşehir Belediyesi, “koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinin sunulması ve rutin kontroller ile işyerlerinin hijyen standartlarına uygun olması” hedefine katkı sunmak üzere yaşlı destek biriminde verilen hizmet çeşidi sayısını 2022 yılında 3, 2023 yılında 4 ve 2024 yılında 5’e yükseltmeyi performans göstergesi olarak belirlemiştir (Mersin Büyükşehir Belediyesi, 2019, ss. 77-78). 2019 yılında güncellemeden önce kabul edilen stratejik planda aynı hedefe yönelik yaşlı hemşehrilere gündüz bakım hizmetleri faaliyeti sunulması planlanmıştır (Mersin Büyükşehir Belediyesi, 2019, s. 80).

Tablo 4. Mersin Büyükşehir Belediyesi yaş dostu belediyecilik uygulamaları

Faaliyet Adı	İçerik veya Amaç	Faaliyetin Aşaması	İlgili Tema
18-24 Mart Yaşlılara Saygı Haftası Etkinliği	Yaşlı bireylerin hayatın bir parçası olduğunu hissetmelerini sağlamak için atölye çalışmaları, geziler, sergiler ve seminerler gibi sosyal etkinlikler düzenlenmiştir.	İlgili derneklerle işbirliği sağlanarak 2020 yılında yaşlılara 150 adet hediye paketi verilmiştir. Ayrıca 65 yaş üstü 20 hemşehriye kahvaltı ikram edilmiştir. 2022 yılında yaşlılara saygı temasında atölye çalışması gerçekleştirilmiştir.	-SVS
Evde Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri	Yaşlı bireylerin sağlık kontrolleri ve evlerinin temizliğinin yapılması, fizyoterapi ve rehabilitasyon hizmeti verilmesi, sağlık testlerinin gerçekleştirilmesi konusunda faaliyet sunulmaktadır. Günlük ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk yaşayan yaşlı bireylere destek olmak amaçlanmaktadır.	2020 yılında 1.745 yaşlı birey faydalanmıştır. 2021 yılında engelli, yaşlı, yatalak veya ekonomik açıdan dezavantajlı bireylere yönelik 10.535 adet evde temizlik, 15.525 adet evde bakım ve 37.065 adet sağlık hizmeti sunulmuştur. 2022 yılında 15.155 temizlik, 21.130 evde bakım, 30.958 sağlık hizmeti verilmiştir. 2023 yılında aynı kapsamda 13.675 adet evde temizlik, 23.963 adet evde bakım, 4.382 adet sosyal çalışma, 31.726 adet sağlık, 222 adet psikolojik destek ve 12.051 adet fizyoterapi hizmeti sunulmuştur.	-TDVSH
Mutlu Ol Yeter	Doktor ve hemşire desteğiyle yaşlı hemşehrilerin sağlık kontrollerini yapmak, hijyen paketi dağıtarak önleyici sağlık hizmetinde bulunmak, psikolojik sağlıklarını korumak, ilaç saati hatırlatması yapmak amaçlanmaktadır.	2020 yılında faaliyet sunulmuştur. Aynı yıl içinde Yaşlı Destek Hizmetleri biriminden faydalanan yaşlılar Tarsus Gençlik Kampı’nda konuk edilmiştir.	-TDVSH -İVB
Yerel Eşitlik Eylem Planı	Yaşlı bireylere yönelik derneklerin de yer aldığı eylem planı hazırlık toplantısı yapılmasını içermektedir.	2020 yılında hazırlık başlamıştır. 2021 yılında 2021-2023 yıllarını kapsayan plan hazırlanmış ve tanıtılmıştır.	-SVS -SKİ
Hasta Nakli ve Ambulans Hizmetleri	Yaşlı bireyler de dahil olmak üzere tıbbi müdahale gerektirmeyen bireylerin hastaneye gidiş ve eve geliş naklinin sağlanması amaçlanmaktadır.	2020 yılından itibaren hizmet sunulmaktadır. Yaşlı bireyler özelinde herhangi bir veri paylaşımı yapılmamıştır.	-TDVSH -Ulaşım
Yaşlı Destek Hizmetleri	65 yaş ve üzeri vatandaşların ihtiyacı olan hizmetlere hızlı bir şekilde ulaşabilmesini sağlamak amacıyla telefonla vatandaşlar günlük olarak aranmakta ve talepleri ilgili birimlere aktarılmaktadır. Bu doğrultuda küçük tadilat işlerini yapmak ve yaşlı bireylerin yalnızlık duygusunu azaltmak amaçlanmaktadır. İki gün boyunca telefona çıkmayan yaşlı bireyler ise evlerinde ziyaret edilmektedir. Covid-19 pandemisi döneminde ulaşımın kolaylaştırılması için “Pozitif Taksi” uygulaması gerçekleştirilmiştir.	Faaliyet 2020 Eylül ayı içinde başlamıştır. 2021 yılı faaliyet raporuna göre 3.535 yaşlı birey aranmıştır. 188 evde tamirat ve onarım hizmeti verilmiştir. Covid-19 pandemisi sürecinde 3.263 hijyen paketi dağıtılmıştır. “Pozitif Taksi” uygulamasından 154 yaşlı faydalanmıştır. 2022 yılında faaliyetler sürdürülmüştür. 2023 yılında 579 yaşlı birey aranmıştır. Ayrıca 281 yaşlı evde bakım ve onarım hizmeti almıştır. Aynı yıl içinde tarak, lif, tırnak makası vb. hijyen ürünlerini içeren 2.104 adet kit dağıtımı yapılmıştır.	-TDVSH -Ulaşım
Ramazan Bayramı, Babalar Günü, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 21 Haziran “Yaza Merhaba” Etkinlikleri	Resmi ve dini bayramlarda yaşlılara yönelik kahvaltı buluşması, tekne turu, ziyaretler ve hediye sunumu yapılmıştır. Ayrıca Tarsus Maratonu’nda ve 25-30 Aralık 2021 tarihinde kadın üretici pazarında, yaşlı hemşehrilerin ürettikleri ürünleri satabilmesi için stant açılmıştır.	2021 yılında gerçekleştirilmiştir. 2023 yılında 80 yaş ve üzeri bireylerin katılımıyla “Yaza Merhaba” etkinliği düzenlenmiştir.	-SVS
Yaşlı Dostu Kenti Mersin Çalıştayı	Geliştirilebilecek işbirliği potansiyelini değerlendirmek, iyi uygulama örneklerini paylaşmak ve geliştirmek için düzenlenen çalıştaya sivil toplum temsilcileri ve kamu kurumu temsilcileri katılmıştır.	2021 yılında düzenlenmiştir.	-İB

Tablo 4. Devamı

21 Eylül Dünya Alzheimer Günü Etkinliği	Minimental durum değerlendirme testi ve Alzheimer hastalık bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.	2021 yılında 200 emekli bireye yönelik faaliyet gerçekleştirilmiştir. 2023 yılında 100 kişiye “Alzheimer Farkındalık Semineri” verilmiştir.	-TDVSH -İB
1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü Etkinliği	Etkinlik kapsamında konser, sinema ve yemek etkinliği düzenlenmiştir.	2021 yılında 250 emeklinin katılımıyla konser düzenlenmiştir. 2022 yılında Silifke Çiftliği gezisi, 2023 yılında 15 yaşlı bireyin katılımıyla sinema ve yemek etkinliği düzenlenmiştir.	-SK
Aşhane	Yaşlılara ve diğer dezavantajlı gruplara yönelik belediyenin aşevinde hazırlanan sıcak yemeklerin günde iki öğün olmak üzere hafta içi her gün evlerine ulaştırılması sağlanmıştır.	Aşhane projesine yönelik 2020 yılı faaliyet raporunda “yaşlı” ibaresi yer almazken, 2021 yılında yaşlılık ibaresi faaliyet raporunda yer almaktadır. 2023 yılında Merkez Aşhane’den 1.177, Tarsus Aşhane’den 322 hane faydalanmıştır.	-TDVSH
Emekli Evleri	Emekli hemşehrilerin yaşam kalitesini sürdürmesi ve sosyal hayattan kopmalarının önlenmesi amacıyla sosyal, kültürel ve eğitsel faaliyette bulunmaktadır. Ayrıca genel sağlık tarama testlerine yönelik faaliyetler sunulmaktadır. Bu faaliyetler; piknik ve seminerler düzenlenmesi, Alzheimer, Babalar ve Emekliler Günü etkinlikleri ve “10 Kasım Atatürk’ü Anma ve Saygı Haftası” bağlamında gerçekleştirilmektedir.	2020 yılında 1.463 kişi Emekli Evi hizmetlerinden faydalanmıştır. Aynı yılda ikinci Emekli Evi Tarsus ilçesinde faaliyete alınmış ve 132 emekli hemşehriye hizmet sunmuştur. Toroslar ilçesinde Emekli Evi faaliyetlerini sürdürmektedir. 2021 yılında Merkez Emekli Evi’nin üye sayısı 1.667, Tarsus Emekli Evi’nin üye sayısı 405 olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılında; Merkez Emekli Evi’nin 1.928, Tarsus’un 761 ve Toroslar’ın 70 üyesi bulunmaktadır. 2023 yılında ise Emekli Evi faaliyetlerinden faydalananların sayısı toplam 3.315 olarak gerçekleşmiştir.	-SVS -SK -TDVSH
Yaşlılarla İletişim Eğitimi	Mersin’de hizmet veren Yardım ve İyilik Vakfı’nda görev yapan personele eğitim verilmiştir.	2024 yılında 9 oturumdan oluşan eğitime 30 kişi katılmıştır.	-İB
Alzheimer ve Demans Hasta ve Hasta Yakınları Buluşma Merkezi	Alzheimer hasta ve yakınlarının yaşam kalitesinin; eğitimler, yeme-içme etkinlikleri, sağlıklı yaşam eğitimleri, psikolojik destekler ve gezilerle artırılması amaçlanmaktadır.	2020 yılında merkez kapalı olduğundan hizmet sunulamamıştır. 2021 yılında Covid-19 nedeniyle kapalı tutulmuştur. 2024 yılında Toroslar İlçesi’nde yeni bir merkez açılması hedeflenmektedir.	-TDVSH

Kaynak: (Mersin Büyükşehir Belediyesi, 2021, 2022, 2023, 2024).

Beşiktaş Belediyesi, 2020-2024 yıllarını kapsayan stratejik planında “toplum bileşenlerinin eşit olarak sosyal haklara erişimini desteklemek” amacına yönelik belirlenen hedeflerde “DSÖ yaşlı dostu kentler standartlarına ulaşmak için sürekli iyileştirme, engelli ve yaşlı hizmetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması” ibaresi yer almaktadır. Bu doğrultuda, “yerinde incelenen yaşlı dostu kentler başarılı uygulama örnek sayısı, yaşlı dostu kent standartlarına ulaşmak için hazırlanan plan sayısı, yaşlı dostu kentler standartları erişim planına istinaden yapılan uygulama ve rapor sayısı, engelli hizmetlerinden yararlanan kişi sayısı, yaşlı hizmetlerinden (sosyal içerme çalışmaları) yararlanan kişi sayısı” olmak üzere 5 performans göstergesi belirlemiştir. Bu hedefe yönelik yapılacak faaliyet ve projeler kapsamında ise emekli kampı, yaşam evleri faaliyetlerine devam edilmesi, ileri yaşta üretkenlik merkezinin açılması, yaşlı dostu kentler çalıştayının gerçekleştirilmesi tasarlanmıştır (Beşiktaş Belediyesi, 2019, s. 65). 2020 yılı faaliyet raporunda “yaşlı dostu kent standartlarına ulaşmak için hazırlanan plan sayısı” hedeflenen boyutta 1 olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca engelli hizmetlerinden yararlanan kişi sayısı 220 olarak hedeflenmiş ancak 138 kişiyle sınırlı kalmıştır. Benzer bir şekilde “yaşlı hizmetinden (sosyal içerme çalışmaları) yararlanan kişi sayısı” 120 olarak hedeflenmiş ancak 104 yaşlı birey olarak gerçekleştirilmiştir (Beşiktaş Belediyesi, 2021, s. 227). 2021 yılında engelli hizmetlerinden faydalanan kişi sayısı 232, 2022 yılında 278 olmuştur. Yaşlı bireylere yönelik hizmetlerden 2021 yılında 88 ve 2022 yılında 130 kişi faydalanmıştır (Beşiktaş Belediyesi, 2022, s. 202; 2023, s. 205).

Tablo 5. Mersin Büyükşehir Belediyesi yaş dostu belediyecilik uygulamaları

Faaliyet Adı	İçerik veya Amaç	Faaliyetin Aşamaları	İlgili Tema
Sosyal Yardım	Belediye sınırları içinde yaşayan ve ekonomik sıkıntı yaşayan yaşlıların da dahil olduğu yoksul kesime yönelik nakdi yardım yapılmasını ve hasta bezi, yatak pedi, tekerlekli sandalye dağıtılmasını içermektedir.	2020 yılında 65 yaş üstü kronik rahatsızlığı olan veya geliri düşük 28.140 kişi faydalanmıştır. 2021 yılında aynı ve nakdi sosyal yardımdan 2.214 kişi 2022 yılında ise 2.241 kişi yararlanmıştır. 2023 yılında aynı ve nakdi yardım alan birey sayısı 2.458’dir.	-TDVSH
Gıda Kolisi Desteği	Covid-19 döneminde sokağa çıkma kısıtı olan 65 yaş ve üzeri bireylerin gıda ihtiyaçlarının karşılanması sağlanmıştır.	2020 yılında gerçekleştirilmiştir. 2021 yılında dağıtılan gıda kolisi ve hijyen kiti sayısı 5.773’tür. 2022 yılında bu sayı 3.068 olmuştur. 2023 yılında ise 2.356 adet dağıtım gerçekleştirilmiştir.	-TDVSH
Hijyen Kiti Desteği	65 yaş üstü bireyler başta olmak üzere Covid-19 pandemisi nedeniyle temizlik ve dezenfektan ürünler içeren hijyen kiti dağıtılmıştır.		
7/24 Çevrimiçi Tıbbi Danışma Hizmeti	Yaşlı bireylerin uzaktan sağlık desteği almasına yönelik sunulan bir hizmettir.	2020 yılında 1.629 kişi faydalanmıştır. 2021 yılında bu sayı 583’tür. 2022 ve 2023 yıllarına ait faaliyet raporunda bu faaliyete yönelik veri paylaşılmamıştır.	-TDVSH -İB
Esenlik Hizmetleri	Öncelikli olarak 75 yaş ve üzeri yalnız yaşayan bireyler ile kendi ihtiyaçını karşılamakta zorluk çeken hemşehrilere yönelik ayda bir kez; ev temizliği, kuaför ve pratik ev düzenlemesi (perde asma, ampul değiştirme, eşya düzeni ayarlama) gibi faaliyetler sunulmasını kapsamaktadır.	2020 yılında 807 kişi faydalanmıştır. 2021 yılında bu sayı 964’e yükselirken 2022 yılında 2.497 olmuştur.	-TDVSH
Yaşam Evleri	Beşiktaş’ta yaşayan 65 yaş ve üzeri yaşlıların sosyalleşmelerinin sağlanması ve sağlık hizmetleriyle takiplerinin desteklenmesi hedeflenmektedir. Bu “Evlerde” günlük gazete ve köşe yazısı okuma ile yorumlama, sabah sporu, bilişsel beceri geliştirme faaliyetleri, grup terapisi, ahşap boyama ve satranç, belgesel gösterimi ile kitap okuma faaliyetleri yürütülmektedir.	2008 yılından itibaren Ulus Yaşam Evi ve Etiler Yaşam Evi binalarında hizmet vermektedir. 2021 yılında Yaşam Evleri’nden toplam 24 kişi faydalanmıştır. 2022 yılında ise bu sayı 44’e yükselmiştir. 2023 yılında hizmet alan birey sayısı 145 olmuştur.	-SK -TDVSH
65+ Yaşam Ofisi	Belediyenin kurduğu yaşam ofisiyle yaşlı bireylere çeşitli sosyal ve eğitsel etkinlikler sunulması amaçlanmaktadır. Bu eğitim ve etkinliklerden bazıları; “sosyal medya, görüntülü arama, fotoğraf video çekme/gönderme, e-devlet, e-nabız” kullanımı eğitimi, 21 Eylül Alzheimer günü etkinlikleri, kahvaltılı buluşmaları, 1 Ekim Yaşlılar Günü etkinlikleri, 21 Eylül Alzheimer günü ve 18-24 Mart Yaşlılara Saygı Haftası kapsamında farkındalık sağlamak için etkinlik ve eğitimler gerçekleştirilmektedir. Ayrıca ev ziyaretleri düzenlenmektedir.	2022 yılında yaşlılar günü etkinlikleri kapsamında Etiler Huzurevi’nde sağlıklı yaşlanma ve beyin sağlığı konulu etkinlik düzenlenmiş, sonrasında 120 yaşlının katılımıyla boğaz turu gerçekleştirilmiştir. Aynı yıl Alzheimer’dan korunmaya yönelik eğitime 20 yaşlı birey katılmıştır. Hukuki danışmanlık hizmetinden ise 10 hemşehri yararlanmıştır. 2022 yılında 65 yaş ve üzeri 6 yaşlı birey, 2023 yılında ise 4 yaşlı bireyin resimleri sergilenmiştir. 2023 yılında dijital okuryazarlık eğitimlerinden 20 yaşlı birey faydalanmıştır. 65 yaş ve üzeri “Alzheimerdan Koruyucu Beyin Egzersizleri Programı” etkinliğine toplam 20 yaşlı birey katılmıştır. Yaşlılara saygı haftası etkinliğine her gün ortalama 100 kişinin katılımı sağlanmıştır.	-SVS -SK -TDVSH -İB
Evde Fizyoterapi Hizmeti	Sosyal yaşama katılmakta zorlanan yaşlılar için fizyoterapi hizmeti verilmiştir.	2020 yılında 2.197 kişiye hizmet sunulmuştur. 2021 yılında bu sayı 2.250, 2022 yılında ise 2.672 olmuştur. 2023 yılında 2.534 birey faydalanmıştır.	-TDVSH
Evde Sağlık Destek Hizmeti	Engelli, yaşlı, kronik hastalığı bulunan bireylerin bakım ihtiyaçlarının düzenli sağlık kontrollerinin ve takibinin yapılması hedeflenmektedir.	2020 yılında 7.401 kişi faydalanmıştır. 2021 yılında bu sayı 7.484, 2022 yılında ise 6.828 olmuştur. 2023 yılında 4.237 vatandaşa hizmet sunulmuştur.	-TDVSH
Her Yaşta Beşiktaş-Matra Projesi	Yaşlı bireylerin teknoloji becerilerinin geliştirilmesine yönelik hazırlanan projeye 60-74 yaş arası hemşehrilere	2021 yılında Beltaş Vakfı, İSMEK ve Gerontologlar Derneği paydaşlığında proje başvurusu yapılmıştır.	-İB

Tablo 5. Devamı

Yerel Belediye Çalışanları ve Yaşlıların Yaşçılık ve Yaşlı Hakları Üzerine Bilgi ve Farkındalığının Artırılması Projesi	dijital okur yazarlık eğitimi alması hedeflenmektedir. Bu proje ile 65 yaş ve üstü bireylere hizmet veren birim personelleri ve yaşlıların yaşçılık ve yaşlı hakları konularında farkındalıklarının artırılmasına yönelik eğitimler ve seminerler düzenlenmesi amaçlanmaktadır.	2021 yılında Her Yaşta Beşiktaş Fonuna başvuran Birarada Derneği Paydaşlığında başlamıştır.	-İB
Bilişsel Etkinlik Atölyesi	65 yaş ve üstü bireylerin bilişsel fonksiyonlarını artırmaya yönelik hafıza, dikkat ve algılama konularını içeren etkinlikler düzenlenmektedir.	2023 yılında 22 kişinin katılımıyla atölye çalışması düzenlenmiştir.	-İB
Herkes için Mimarlık Faaliyeti	65 yaş ve üzeri bireylerin belediye binasına erişimini kolaylaştırmak için mimari düzenleme yapılmasını içermektedir.	2023 yılında belediyeye ait yapılara erişim konusunda keşfedici görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca Gerontomimari projesi hizmete sunulmuş yaşlılara yönelik çeşitli riskleri azaltan örnek ev tasarımı sağlanmıştır.	-Dış Çevre ve Fiziki Yapılar

Kaynak: (Beşiktaş Belediyesi, 2021, 2022, 2023, 2024).

Adana Seyhan Belediyesi'nin 2020-2024 yıllarını kapsayan stratejik planında doğrudan yaşlılara yönelik "65 yaş üstü yaşlıların sosyal faaliyete katılımlarını desteklemek" başlığında 1 adet performans hedefi belirlenmiştir. Burada düzenlenen etkinlik sayısı performans göstergesi olarak yer almaktadır. Sosyal belediyeçilik hizmetleri kapsamında yaşlıların da faydalanabileceği birçok performans hedefi bulunmaktadır (Seyhan Belediyesi, 2019, ss. 260-264). 2023 yılında bu performans hedefine yönelik 2 adet etkinlik düzenlendiği görülmektedir (Seyhan Belediyesi, 2024, s. 462).

Tablo 6. Seyhan (Adana) Belediyesi yaş dostu belediyeçilik uygulamaları

Faaliyet Adı	İçerik veya Amaç	Faaliyetin Aşaması	İlgili Tema
Evde Sağlık ve Bakım Hizmetleri	İhtiyaç sahibi, engelli ve yaşlı bireylerin gündelik sağlık ve bakım gereksinimlerinin karşılanmasını içermektedir.	2020 yılında 612 vatandaşa toplam 1.712 adet hizmet verilmiştir. 2021 yılında 2.570 hemşehriye 4.494 defa, 2022 yılında 1.462 vatandaşa 6.922 kez hizmet sunulmuştur. 2023 yılında 4.123 adet hizmet sunulmuştur.	-TDVSH
Evde Temizlik Hizmeti	Gündelik ihtiyacını karşılayamayan yaşlı bireylerin evlerinin temizlenmesi amaçlanmaktadır.	2023 yılında 246 defa hizmet sunulmuştur.	-TDVSH
Emekli Dinlenme Evi	Emekli yaşlıların çeşitli eğitim ve sosyal faaliyetlerle yaşama katılabileceği alanlar inşa etmek hedeflenmektedir.	2020-2024 stratejik plan döneminin başında bir adet dinlenme evi bulunmaktadır. Plan Sonunda ise bu sayının iki olması hedeflenmektedir. İnşaat projesi 2023 yılında tasarlanmıştır.	-SK
Yaşlı Bakım Evi	Yaşlıların gündelik ihtiyaçlarının karşılanması ve bakımlarının sağlanmasına yönelik açılması planlanmıştır.	2020-2024 stratejik planı kapsamında, 2021 yılında bir adet açılması hedeflenmiştir. 2021 ve 2022 faaliyet raporlarında tesisin açıldığına dair herhangi bir ibare yer almamıştır. 2023 yılında inşaat projesi hazırlanmıştır.	-TDVSH
Yaşlı ve Hasta Bakım Personelinin Eğitimi	Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği hibesiyle yaşlı bireylerin içinde bulunduğu dezavantajlı kesime hizmet sunan personelin teorik ve pratik açıdan eğitilmesi hedeflenmektedir.	2022 ve 2023 yıllarında gerçekleştirilmiştir.	-TDVSH
18-24 Yaşlılara Saygı Haftası Etkinliği	Yaşlı bireylerin evleri ziyaret edilmiştir.	2023 yılında 10 yaşlı bireyin evi ziyaret edilmiştir.	-SVS

Kaynak: (Seyhan Belediyesi, 2021, 2022, 2023, 2024).

Bornova Belediyesi’nin 2020-2024 yıllarını kapsayan stratejik planında hedef boyutunda “bornova’da daha sağlıklı yaş alma olanaklarının sunulmasını ve verilen sağlık hizmetlerinin kapasitesinin artırılmasını sağlamak” ibaresiyle yaşlılara yer verilmiştir. Bu hedefe yönelik “evde ağız diş sağlığı muayene ve tedavisinden yararlanan yaşlı sayısı, evde yaşlılara yapılan toplam ziyaret sayısı, psikolojik danışmanlık alan yaşlı sayısı, fizyoterapi ve rehabilitasyon uygulanan yaşlı sayısı” gibi performans göstergeleri belirlenmiştir. Plan dönemi başlangıcında evde ağız diş sağlığı hizmetinden faydalanan kişi sayısı 650 olmuştur. Evde yaşlılara yönelik toplam ziyaret sayısı 8.500 olarak gerçekleşmiştir. Psikolojik danışmanlık ile fizyoterapi ve rehabilitasyon hizmeti plan başlangıç döneminde uygulanmamıştır (Bornova Belediyesi, 2019, ss. 102-103).

Tablo 7. Bornova (İzmir) Belediyesi yaş dostu belediyecilik uygulamaları

Faaliyet Adı	İçerik veya Amaç	Faaliyetin Aşaması	İlgili Tema
Erzak Yardımı	Covid-19 sürecinde evden çıkması yasak olan yaşlı veya kronik hastalığa sahip hemşehrilere ekmek ve gevrek yardımıyla bulunulmuştur. Sonraki süreçte yaşlı bireylerin de içinde bulunduğu dezavantajlı gruplara yönelik faaliyet devam etmiştir.	2020 yılında toplam 44.100 adet. 2021 yılında 21.216 adet 2022 yılında 32.470 ve 2023 yılında 31.300 adet gıda kolisi dağıtılmıştır.	-TDVSH
Market Alışverişi	Covid-19 sürecinde 65 yaş ve üzeri hemşehrielerin market alışverişi yapılmıştır.	Faaliyet 2020 yılında gerçekleşmiştir.	-TDVSH
Yaşlı Bakım Hizmeti	Belediye sınırları içinde yaşayan yaşlı bireylerin sağlık ve sosyal hizmete yönelik ihtiyaçlarının evlerinde karşılanması amaçlanmıştır. Berber ve diş hekimi hizmeti de bu kapsamda değerlendirilmektedir.	2020 yılında 1.387 ziyaret gerçekleşmiştir. Birim personeli berber tarafından 148 defa hizmet sunulmuştur. 2021 yılında berber tarafından 94 defa hizmet sunulmuştur. 2021 yılında evde diş sağlığı hizmetinden faydalanan yaşlı birey sayısı 332, 2022 yılında 906, 2023 yılında 469 kişi olmuştur. 2021 yılında toplam 1.252 ziyaret gerçekleşmiştir. 2022 yılında bu sayı 3.176 olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılında ise toplam 7.229 defa ziyarette bulunulmuştur.	-TDVSH
Sağlıklı Yaş Alma Merkezi	İzmir Kalkınma Ajansı desteğiyle hazırlanan Bornova Belediyesi Sağlıklı Yaş Alma Merkezi Projesi ile yaşlıların sağlık düzeyinin iyileştirilmesi veya muhafaza edilmesi amaçlanmaktadır.	2020 yılında 72 kişiye psikolojik danışmanlık 57 kişiye ise fizyoterapi ve rehabilitasyon hizmeti verilmiştir. 2021, 2022 ve 2023 yıllarına ait faaliyet raporlarında gerçekleşmeye ait veri paylaşılmamıştır.	-TDVSH
Risk Gruplarına Yönelik Diş Sağlığı Merkezi	Engelli, yatağa bağımlı yaşlı hastalara yönelik diş sağlığı tani ve tedavisinin sağlanması için yatak başında sağlık hizmeti sunulmuştur.	2020 yılında 56 yaşlı ve engelli bireye bu hizmet sunulmuştur. 2021 yılında bu sayı 332 olmuştur. 2022 yılında ise 906 kişiye ulaşılmıştır.	-TDVSH
Danışma Masası	Yaşlı, engelli ve okuma-yazma bilmeyen hemşehrielerin belediye hizmetlerine yönelik bilgilendirilmesini ve danışmanlık almasını sağlamak üzere hizmet verilmiştir.	2020 yılında 26.455 hemşehriye danışmanlık ve yönlendirme hizmeti sunulmuştur. 2021 yılında 15.743 hemşehriye danışma masasından hizmet sunulmuştur. 2022 yılında 24.480 defa hizmet sunulmuş, 2023 yılında bu sayı 20.971 olmuştur.	-İB
Psikolojik Danışmanlık Hizmeti	Yaşlıların psikolojik sağlığını korumak ve mental boyutta destek sağlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir.	İlk olarak 2022 yılı faaliyet raporunda 58 yaşlıya destek verilmiştir. 2023 yılı faaliyet raporunda hedef ve gerçekleştirme sütunları boş bırakılmıştır.	-TDVSH
Hasta Nakil Hizmeti	Acil tıbbi müdahale gerektirmeyen yaşlı, yatalak ve kanser hastası bireylere yönelik sağlık kuruluşlarına nakil ve evlerine geri bırakma hizmeti sunulmaktadır.	2020 yılında 1.395, 2021 yılında 1.036, 2022 yılında 1.402 ve 2023 yılında 1.825 hasta nakil işlemi yapılmıştır.	-TDVSH

Kaynak: (Bornova Belediyesi, 2021, 2022, 2023, 2024).

Sonuç ve Tartışma

21. yüzyılda dünya ve Türkiye nüfus piramitlerinde yaş grupları arasında önemli değişimler ortaya çıkmaktadır. Toplam nüfus içinde yaşlanan nüfusun payı her geçen gün artmaktadır. Buna koşut olarak kentleşme oranındaki artış da ayrıca gözlemlenmektedir. Bu değişimin bir yansıması olarak aktif yaşlanma, başarılı yaşlanma ve yaş dostu gibi kavramlar literatürde yer edinmektedir. Oluşan bu trend neticesinde küresel düzlemde uluslararası organizasyonlar, yerel boyutta ise belediyeler çeşitli görevler üstlenmektedir. İşte bu noktada DSÖ tarafından YDKTA isimli bir organizasyon geliştirilmiştir. Yaşlanan nüfusla Avrupa’da önemli bir konumda bulunan Türkiye’den 6 belediyenin bu Ağ’a üye olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında yer alan belediyelerin bazı örnek uygulamaları benimsemeyi ve yaşlı hemşehrielerine yönelik iyi uygulamalar geliştirmeyi hedefledikleri değerlendirilmektedir.

Yaşlanan nüfusuyla Türkiye ortalamasının üzerinde bulunan Beşiktaş, Kadıköy, Bornova, Muratpaşa Belediyeleri ve Mersin Büyükşehir Belediyesi'ne ek olarak Türkiye ortalamasının altında yer almasına rağmen Seyhan Belediyesi de Ağ'a dahil olmuştur. Bu örnekte büyükşehir ilçe belediyelerinin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Birçok benzer uygulama Ağ'a üye olmayan belediyelerde de yürütülmektedir. Ancak Ağ'a dahil olma fikri; farkında olma halinin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Nitekim bu Ağ'a üye olan belediyelerin stratejik planlarında ve faaliyet raporlarında yaşlılara yönelik spesifik vurgular görülmektedir. Bu durumda üye belediyelerin yaş dostu belediyeçilik uygulamalarında daha hassas olacağı değerlendirilmektedir.

Çalışmada, Ağ'a katılan belediyelerin faaliyetleri yaş dostu kentin DSÖ tarafından belirtilen alt temalarıyla ilişkilendirilmiştir. Ayrıca faaliyetlerin içerikleriyle ilgili faaliyet raporlarındaki öğeler, faaliyet aşaması ile içerik ve amaç sütunlarında yer almaktadır. Özellikle Covid-19 pandemisi sürecinde Ağ üyesi belediyelerin yaşlı hemşehrilere yönelik faaliyetlerinde gıda, evde bakım ve sağlık, hijyen kiti ve buna benzer aynı-nakdi yardım uygulamalarının yoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu sürecin doğası gereği yüz yüze yapılan eğitim faaliyetlerinin birçoğunun durakladığı veya kısmen online olarak devam ettiğini söylemek mümkündür. Yaşlıların sosyalleşme ve yönetime katılma faaliyetleri ise ilgili süreçte aksamıştır.

Muratpaşa Belediyesi Ağ'a katılan ilk belediyedir. Muratpaşa Belediyesi'nin faaliyet raporlarında yaşlıları kapsayan veya yaşlıları doğrudan ilgilendiren toplam yedi çeşit hizmet sunduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bunların üç tanesinin DSÖ yaş dostu kent alt temalarından; toplumsal destek ve sağlık hizmetleri kapsamında olduğu değerlendirilmektedir. Bunlar haricinde sosyal katılım, bilgi ve iletişim ile sivil katılım ve istihdam temalarına yönelik birer faaliyet sunduğu görülmektedir. Muratpaşa Belediyesi'nin faaliyetlerinin tamamı doğrudan yaşlı bireylere yöneliktir. Bu kapsamdaki faaliyetlerin özellikle 2022 ve 2023 yılında yoğunlaştığı görülmektedir.

Kadıköy Belediyesi sınırları içinde yaşayan yaşlı bireylerin toplam hemşehri nüfusuna oranı %20,1'dir. Bu bağlamda Ağ'a üye belediyeler içinde yaşlı bireyler oranı en çok olan belediyedir. Kadıköy Belediyesi, yaşlılara yönelik dokuz çeşit hizmet sunmaktadır. Bu hizmetlerden yedi tanesi TDVSH alt temasına yöneliktir. Ayrıca SVS, İB ve SK temalarını içeren hizmetler sunulmaktadır. Belediyenin sunmuş olduğu evde temizlik, evde kişisel bakım ve sıcak yemek hizmetleri yalnızca yaşlı hemşehrilere yönelik değildir. Aynı zamanda diğer dezavantajlı grupları da içermektedir. Belediyenin sunduğu toplam dokuz çeşit hizmetten üç tanesinin tüm dezavantajlı gruplara yönelik olduğundan hareketle; bunların genel sosyal hizmet faaliyetleri kapsamında olduğu değerlendirilmektedir. Faaliyet raporlarında uygulamaların ilk dönemlerden başladığı ve artarak devam ettiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Mersin Büyükşehir Belediyesi Ağ'a Türkiye'den üye olan tek büyükşehir belediyesidir. Belediye'nin faaliyet raporlarında 14 farklı faaliyetin sunulduğu görülmektedir. Bunlardan sekiz tanesi TDVSH alt temasına yöneliktir. Ayrıca faaliyetlerden dört tanesinin SVS, üçünün İB, ikisinin SK, , ikisinin ulaşım, birinin İVB ve SKİ alt teması kapsamında olduğu değerlendirilmektedir. Mersin için sunulan yaşlı bireylere dönük faaliyetlerden dört tanesi özel günlere yöneliktir. Ancak faaliyetlerden 13 tanesi doğrudan yaşlılara yöneliktir. Sadece Aşhane projesi tüm dezavantajlı gruplar içindir. Faaliyet raporları incelendiğinde belediyenin uygulamalarının genellikle uzun süreli olduğu ve oldukça çeşitli alt temaları içerdiği görülmektedir.

Faaliyet raporları incelendiğinde, Beşiktaş Belediyesi'nin 13 farklı hizmet sunduğu görülmektedir. Bu bağlamda ilçe belediyeleri içinde önemli bir konumdadır. Bu faaliyetlerin sekiz tanesi TDVSH alt temasına yöneliktir. Diğer beş tanesi İB, iki tanesi SK, biri SVS ve birisi ise dış çevre ve fiziki yapıları ilgilendirmektedir. Yaş dostu kent konseptinin dış çevre ve fiziki yapılar alt temasına yönelik faaliyet sunan örnekteki tek belediyedir. Belediye'nin yaş dostu faaliyetlerinin bir kısmının Covid-19 sürecine yönelik olduğu görülmektedir. 65+ Yaşam Ofisi uygulaması kapsamında gezi, eğitim, seminer vb. olmak üzere oldukça çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Belediye'nin yaşlılara dönük hizmetlerini bu ofis çevresinde tek çatı altında topladığı görülmektedir. Beşiktaş Belediyesi'nin yıllar itibarıyla var olan hizmetlerinin önemli bir kısmını sürdürdüğü, birkaç yeni hizmeti de sunmaya başladığı görülmektedir. 2019 yılında Ağ'a üye olmasına rağmen Belediye'nin yaş dostu uygulamaları benimsediği sonucuna ulaşmak mümkündür.

Seyhan Belediyesi, 2021 yılında Ağ'a dahil olan Türkiye'den son belediyedir. Belediyenin yaşlılara yönelik toplam dört farklı hizmet sunduğu, iki farklı hizmeti ise hedeflediği görülmektedir. Bunların dört tanesinin TDVSH, birisinin SK ve birisinin SVS alt temasına yönelik olduğu değerlendirilmektedir. Hizmetler içinde doğrudan yaşlıları hedefleyen beş faaliyet bulunmaktadır. Faaliyetlerin önemli bir kısmı son yıllarda gerçekleştirilmiştir. Yaşlı bakım evi ve emekli dinlenme evi faaliyetine yönelik stratejik planda bir gösterge verilmesine rağmen faaliyet raporlarında ilerlemenin projelendirme aşamasında olduğu görülmektedir.

Bornova Belediyesi 2021 yılında Ağ'a dahil olmuştur. Yaşlılara yönelik toplam yedi farklı hizmet sunduğu görülmüştür. Bu faaliyetlerden altı tanesi TDVSH, bir tanesi ise İB alt temasına yöneliktir. Altı faaliyet çeşidinden dört tanesinin doğrudan yaşlılara yönelik olduğu, iki tanesinin ise diğer dezavantajlı grupları da içerdiği değerlendirilmektedir. Market alışverişi hizmeti ile sağlıklı yaş alma merkezi faaliyetleri yalnızca 2020 yılında gerçekleşmiştir. Bunlar haricinde ise faaliyetlerin sürekli bir seyir izlediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Ağ'a üye belediyelerin Covid-19 pandemisi sürecinde, yaşlılara yönelik politika geliştirmelerinin ve uygulamalarının aksadığı görülmektedir. Birtakım hizmetlerin Covid-19 pandemisi öncesi ve sonrası verilerinde önemli talep artışı olmuştur. Yaşlılara

yönelik sunulan hizmetlerin bir kısmının pandemi sonrasında sunulmadığı görülmektedir. Bunların önemli bir kısmının pandemi sürecinde anlamlı olduğu, pandemi sonrasında sunulmasının anlamsızlaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

2020-2023 yıllarına ait faaliyet raporlarında, belediyelerin sağlık birimleri ile sosyal hizmet birimlerinin mükerrer verilerine ulaşılmıştır. Burada yetki ve sorumluluk alanında karmaşa yaşandığı değerlendirilmektedir. Çözüm için stratejik planda belirlenen sorumlu birimin raporlamada veriyi paylaşması önemlidir. Aynı zamanda faaliyet raporlarında çeşitli düzensizlikler bulunmaktadır. Bazı verilerin yıllar itibarıyla farklı başlıklar altında gösterildiği, bazılarının birleştirildiği ve kimi verilere hiç yer verilmediği görülmektedir. Belediyenin benimsediği raporlama metodunun, stratejik plan dönemi içinde korunması bu sorunun çözümüne katkı sunacaktır.

Belediyeler, yaş dostu uygulamalar kapsamında genellikle evde sağlık ve bakım hizmetlerine ağırlık vermektedir. Bu hizmetlerin ise doğrudan yaşlı bireyler için geliştirilen uygulamalar olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaşlı Haftası, Alzheimer Günü, diğer resmi ve dini bayramlar gibi özel günlerde sunulan faaliyetler yaş dostu belediyecilik uygulamalarının önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Ancak sivil katılım ve istihdam, ulaşım, konaklama, dış çevre ve fiziki yapılar alt temalarına yönelik Ağ’a üye belediyelerin birçoğunun faaliyet sunmadığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda belediyelerin hizmet çeşitliliğini artırmasının yaş almış bireylerin mutlu ve aktif yaşlanmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Yapılı çevre içinde belediyelerin sunduğu hizmetlerde yaş dostu prensibine dikkat etmesi önerilmektedir. Yaşlıların kendilerine yönelik hizmetlere erişimini kolaylaştırmak, hizmetlerde yetki ve sorumluluğu kolay takip edebilmek açısından yaşlı evi tipi uygulamaların yaygınlaşması faydalı olabilecektir.

Belediyelerin yaş dostu uygulamaları geliştirmesi için merkezi yönetim tarafından çeşitli hibe ve teşvik programlarının sunulması ve yaygınlaştırılması önerilmektedir. Bu çerçevede akıllı kent veya küresel kent endeksleri geliştirildiği gibi yaş dostu kent endeksinin geliştirilmesi rekabet stratejilerini teşvik edebilecektir. Ayrıca ulusal eylem ve strateji planlarında yaş dostu uygulamaların geliştirilmesine yönelik politikaların belirlenmesi belediyeler için yol gösterici olacaktır.

YDKTA benzeri bir organizasyonun belediye birliği olarak örgütlenmesi, ulusal düzeyde tecrübe ve deneyimlerin yaygınlaşmasını teşvik edebilecektir. Bu bağlamda oluşacak birikim, yaş dostu konseptine yönelik uygulamaların çeşitliliğini sağlayacaktır. Birlik tarafından sunulacak hibe, proje ve teşvikler vasıtasıyla yaş dostu belediyecilik uygulamalarının farklı belediyeler tarafından benimsenmesi kolaylaşabilecektir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Yazar Katkısı: Çalışma Konsepti/Tasarımı: K.Ç., E.A.; Veri Toplama: K.Ç., E.A.; Veri Analizi /Yorumlama: K.Ç., E.A.; Yazı Taslağı: K.Ç., E.A.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi: K.Ç., E.A.; Son Onay ve Sorumluluk: K.Ç., E.A.

Peer-review Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support The authors declared that this study has received no financial support.

Author Contributions: Conception/Design of study: K.Ç., E.A.; Data Acquisition: K.Ç., E.A.; Data Analysis/Interpretation: K.Ç., E.A.; Drafting Manuscript: K.Ç., E.A.; Critical Revision of Manuscript: K.Ç., E.A.; Final Approval and Accountability: K.Ç., E.A.

Yazarın ORCID ID'si / ORCID ID of the author

Kubilay ÇAKICI 0000-0001-9674-2989
Enes ATAY 0000-0002-4173-0080

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Alley, D., Liebig, P., Pynoos, J., Banerjee, T. ve Choi, I. H. (2007). Creating Elder-Friendly Communities: Preparations For An Aging Society. *Journal of Gerontological Social Work*, 49(1-2), 1-18. doi:10.1300/j083v49n01_01
- Akyıldız, N. A. (2020). Sürdürülebilir Yaş Dostu Kentler İçin Aktif Yaşlanmanın Değeri. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 0(5), 49-70.
- Akyıldız, N. A. ve Akbaş, E. (2021). Yaş Dostu Kent Kriterlerinin Kentsel Morfolojiyi Biçimlendirmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 4(2), 84-90.
- Beşiktaş Belediyesi. (2019). 2020-2024 Yılları Beşiktaş Belediyesi Stratejik Planı. Strateji Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/oU09Y+Besiktas_Belediyesi_2020-2024_Stratejik_Planı.pdf adresinden erişildi.
- Beşiktaş Belediyesi. (2021). 2020 Yılı Beşiktaş Belediyesi Faaliyet Raporu. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/KC3ZQ+besiktas_21_fr.pdf adresinden erişildi.
- Beşiktaş Belediyesi. (2022). 2021 Yılı Beşiktaş Belediyesi Faaliyet Raporu. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/KC3ZQ+besiktas_21_fr.pdf adresinden erişildi.
- Beşiktaş Belediyesi. (2023a). 2023 Yılı Beşiktaş Belediyesi Faaliyet Raporu. Beşiktaş Belediyesi. https://besiktas.b-cdn.net/files/plan-ve-raporlar/2023_yili_faaliyet_raporu.pdf adresinden erişildi.
- Beşiktaş Belediyesi. (2023b). 6 Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/MF6pc+besiktas_22_fr.pdf adresinden erişildi.
- Bornova Belediyesi. (2019). Bornova Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/OFUIU+bornova_sp.pdf adresinden erişildi.
- Bornova Belediyesi. (2021). 2020 Bornova Belediyesi Faaliyet Raporu. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/7bJYm+2020_YILI_FAALIYET_RAPORU_bornova_b_fr.pdf adresinden erişildi.
- Bornova Belediyesi. (2022). 2021 Bornova Belediyesi Faaliyet Raporu. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/IxW9A+2021_Yili_Faaliyet_Raporu_bornova.pdf adresinden erişildi.
- Bornova Belediyesi. (2023a). 2023 Bornova Belediyesi Faaliyet Raporu. Bornova Belediyesi. https://www.bornova.bel.tr/wp-content/uploads/2024/04/2023_FAALIYET_RAPORU.pdf adresinden erişildi.
- Bornova Belediyesi. (2023b). 2022 Bornova Belediyesi Faaliyet Raporu. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/IZLJw+2022_YILI_FAALIYET_RAPORUU-bornova.pdf adresinden erişildi.
- Buffel, T., Phillipson, C. ve Scharf, T. (2012). Ageing in Urban Environments: Developing 'Age-Friendly' Cities. *Critical Social Policy*, 32(4), 597-617. doi:10.1177/0261018311430457
- Buffel, T., Rémillard-Boilard, S., Walsh, K., McDonald, B., Smetcoren, A.-S. ve Donder, L. D. (2020). Age-Friendly Approaches and Old-Age Exclusion: A Cross-City Analysis. *International Journal of Ageing and Later Life*, 14(2), 89-117. doi:10.3384/ijal.1652-8670.1470
- Çetiner, N. ve Uygur, A. (2020). Yaşlı Dostu Kentler ve Rekreasyon İşbirliği: İrlanda, Longford Örneği. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(68), 3544-3556. doi:<http://dx.doi.org/10.26449/sss.2536>
- Dönmez Kara, C. Ö., Yavaş, İ. ve Erdem, A. D. (2022). Yaş Dostu Kent Kavramı ve Türkiye'de Uygulanabilirliği: Çanakkale İli Örneği. *Cumhuriyetimizin 100. Yılı Eşiğinde Çalışma İlişkileri* içinde (ss. 35-67). 21. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi, sunulmuş bildiri, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Fitzgerald, K. G. ve Caro, F. G. (2014). An Overview of Age-Friendly Cities and Communities Around the World. *Journal of Aging & Social Policy*, 26(1-2), 1-18. doi:10.1080/08959420.2014.860786
- Han, J., Chan, E. H., Qian, Q. K. ve Yung, E. H. (2021). Achieving Sustainable Urban Development with an Ageing Population: An "Age-Friendly City and Community" Approach. *Sustainability*, 13(15). doi:10.3390/su13158614
- Joy, M. (2020). The Right to an Age-Friendly City (C. 14). McGill-Queen's University Press. doi:10.2307/j.ctv1bhg2b0
- Kadıköy Belediyesi. (2019). Kadıköy Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/aUoUa+kadikoy_b_2020-2024_stratejik_planı.pdf adresinden erişildi.
- Kadıköy Belediyesi. (2021). 2020 Yılı Faaliyet Raporu. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/h7Jqa+kadikoy_20_fr.pdf adresinden erişildi.
- Kadıköy Belediyesi. (2022). 2021 Yılı Faaliyet Raporu. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/2wnA0+kadikoy_21_fr.pdf adresinden erişildi.
- Kadıköy Belediyesi. (2023). 2022 Yılı Faaliyet Raporu. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/ydHmK+kadikoy_22_fr.pdf adresinden erişildi.
- Kadıköy Belediyesi. (2024). 2023 Yılı Faaliyet Raporu. Kadıköy Belediyesi. https://www.kadikoy.bel.tr/documents/file/K_CorporateReporting/faaliyetraporu2023-5dbcd9ab-0726-4549-8b54-796d826364b2.pdf adresinden erişildi.
- Khoddam, H., Dehghan, M., Sohrabi, A. ve Modanloo, M. (2020). The Age-Friendly Cities Characteristics From The Viewpoint of Elderly. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 9(11). https://journals.lww.com/jfmpc/fulltext/2020/09110/the_age_friendly_cities_characteristics_from_the.54.aspx adresinden erişildi.
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2019). Mersin Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan. Mersin Büyükşehir Belediyesi. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/OFUIU+bornova_sp.pdf

- [gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/THJOS+MERSIN_BUYUKSEHIR_2019-2023_SP.pdf](http://www.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/THJOS+MERSIN_BUYUKSEHIR_2019-2023_SP.pdf) adresinden erişildi.
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2021). *2020 Yılı Faaliyet Raporu*. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/tdpGS+Mersin_BBB_20_FR.pdf adresinden erişildi.
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2022a). Mersin Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan. Mersin Büyükşehir Belediyesi. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/pe7vc+MERSIN_BB_2024-2024_STRATEJIK_PLANI_GUNCELLENMIS_VERSIYONU_.pdf adresinden erişildi.
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2022b). *2021 Yılı Faaliyet Raporu*. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/O9wzQ+MBB_2021_Yili_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2023). *2022 Yılı Faaliyet Raporu*. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/SUZJY+MBB_22_FR.pdf adresinden erişildi.
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2024). *2023 Yılı Faaliyet Raporu*. Mersin Büyükşehir Belediyesi. <https://www.mersin.bel.tr/dokumanlar/2023-yili-faaliyet-raporu-1659139372> adresinden erişildi.
- Moulaert, T. ve Garon, S. (Ed.). (2016). Introduction: Toward a Better Understanding of AFCC. *Age-Friendly Cities and Communities in International Comparison: Political Lessons, Scientific Avenues, and Democratic Issues* (ss. 1-16) içinde. Cham: Springer International Publishing. doi:10.1007/978-3-319-24031-2_5
- Muratpaşa Belediyesi. (2019). *2020-2024 Stratejik Plan*. Antalya Muratpaşa Belediyesi. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/Iav6e+Muratpasa_Belediyesi_2020-2024_Stratejik_Planı_.pdf adresinden erişildi.
- Muratpaşa Belediyesi. (2021). *2020 Yılı Faaliyet Raporu*. Antalya Muratpaşa Belediyesi. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/dWDQG+Muratpasa_20_FR.pdf adresinden erişildi.
- Muratpaşa Belediyesi. (2022). *2021 Yılı Faaliyet Raporu*. Antalya Muratpaşa Belediyesi. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/diYrI+Muratpasa_21_FR.pdf adresinden erişildi.
- Muratpaşa Belediyesi. (2023). *2022 Yılı Faaliyet Raporu*. Antalya Muratpaşa Belediyesi. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/2jhAm+Muratpasa_Belediyesi_2022_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden erişildi.
- Muratpaşa Belediyesi. (2024). *2023 Yılı Faaliyet Raporu*. Antalya Muratpaşa Belediyesi. <https://muratpasa-bld.gov.tr/Uploads/3b2dc85250a14269a4182d18bbc6db95.pdf> adresinden erişildi.
- Mulero, R., Almeida, A., Azkune, G., Abril-Jiménez, P., Waldmeyer, M. T. A., Castrillo, M. P., Patrono, L., Rametta, P. Sergi, I. (2018). An IoT-Aware Approach For Elderly-Friendly Cities. *IEEE Access*, 6, 7941-7957.
- Plouffe, L. ve Kalache, A. (2010). Towards Global Age-Friendly Cities: Determining Urban Features That Promote Active Aging. *Journal Of Urban Health*, 87(5), 733-739. doi:10.1007/s11524-010-9466-0
- Plouffe, L. (2016). A Critical Review of the WHO Age-Friendly Cities Methodology and Its Implementation. A. Kalache ve I. Voelcker (Ed.), *Age-Friendly Cities and Communities in International Comparison: Political Lessons, Scientific Avenues, and Democratic Issues* ss. (19-36) içinde. Cham: Springer International Publishing. doi:10.1007/978-3-319-24031-2_5
- Rudnicka, E., Napierała, P., Podfigurna, A., Męczekalski, B., Smolarczyk, R. ve Grymowicz, M. (2020). The World Health Organization (WHO) Approach to Healthy Ageing. *Maturitas*, 139, 6-11. doi:10.1016/j.maturitas.2020.05.018
- Seyhan Belediyesi. (2019). *Stratejik Plan 2020-2024*. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/QhOM4+Seyhan_Belediyesi_2020-2024_Donemi_Stratejik_Planı.pdf adresinden erişildi.
- Seyhan Belediyesi. (2021). *Seyhan Belediyesi Faaliyet Raporu 2020*. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/QMTq4+Seyhan_20_FR.pdf adresinden erişildi.
- Seyhan Belediyesi. (2022). *Seyhan Belediyesi Faaliyet Raporu 2021*. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/Y4isy+Seyhan_Bel_2021_Yili_Faal_Rap_.pdf adresinden erişildi.
- Seyhan Belediyesi. (2023). *Seyhan Belediyesi Faaliyet Raporu 2022*. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/EgqyO+Seyhan_Bel_2022_Yili_Faal_Rap_.pdf adresinden erişildi.
- Seyhan Belediyesi. (2024). *Seyhan Belediyesi Faaliyet Raporu 2023*. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. <https://seyhan.bel.tr/upload/faaliyet-raporlari/2023.pdf> adresinden erişildi.
- Sixsmith, J., Makita, M., Menezes, D., Cranwell, M., Chau, I., Smith, M., Levy, S., Scrutton, P., Fang, M. L. (2023). Enhancing Community Participation through Age-Friendly Ecosystems: A Rapid Realist Review. *Geriatrics*, 8(3). doi:10.3390/geriatrics8030052
- Tamkoç, B. ve Bilgin, Ö. F. (2020). Akif Yaşlanma Bağlamında Yaş Dostu Kent Kavramı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (2), 211-226. doi:10.21560/spcd.vi.816372
- Tutal, O. ve Üstün, B. (2009). Yaşlılık ve Yaş Dostu Kentler: Eskişehir. *Yaşlı Sorunları Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-23.
- TÜİK. (2024). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2023*. 25 Mart 2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684#:~:text=Türkiye'de%20ikamet%20eden%20nâifus,9'unu%20ise%20kadâşnlar%20oluşturdu> adresinden erişildi.
- TÜİK. (2023a). *İstatistiklerle Yaşlılar, 2022*. 17 Mart 2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-lar-2022-49667> adresinden erişildi.
- TÜİK. (2023b). *TÜİK Biruni Adrese Dayalı Nüfus Ortanca Yaş Göstergesi*. Merkezi Dağıtım Sistemi. 1 Mayıs 2024 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> adresinden erişildi.
- TÜİK. (2023c). *Kır-Kent Nüfus İstatistikleri*. 1 Mayıs 2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kent-Kir-Nufus-Istatistikleri-2022-49755&dil=1> adresinden erişildi.
- Uhlenberg, P. (2009). Introduction. P. Uhlenberg (Ed.), *International Handbooks of Population* içinde , 1 (ss. 1-7). New York: Springer.

- United Nations. (2022). *World Population Prospects—Population Division—United Nations*. 1 Mayıs 2024 tarihinde <https://population.un.org/wpp/Graphs/DemographicProfiles/Line/900> adresinden erişildi.
- United Nations. (2019b). *World Urbanization Prospects—Population Division—United Nations*. 25 Mart 2024 tarihinde <https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018-Highlights.pdf> adresinden erişildi.
- United Nations. (2019a). *World Population Prospects 2019: Highlights*. Department of Economic and Social Affairs. https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Highlights.pdf adresinden erişildi.
- Vagetti, G. C., Filho, V. C. B., Moreira, N. B., de Oliveira, V., Mazzardo, O. ve de Campos, W. (2015). The Association Between Physical Activity and Quality of Life Domains Among Older Women. *Journal of Aging and Physical Activity*, 23(4), 524-533. doi:10.1123/japa.2013-0070
- Van Hoof, J., Kazak, J. K., Perek-Biafas, J. M. ve Peek, S. T. M. (2018). The Challenges of Urban Ageing: Making Cities Age-Friendly in Europe. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(11). doi:10.3390/ijerph15112473
- Van Hoof, J., Marston, H. R., Kazak, J. K. ve Buffel, T. (2021). Ten Questions Concerning Age-friendly Cities and Communities and The Built Environment. *Building and Environment*, 199, 107922. doi:10.1016/j.buildenv.2021.107922
- WHO. (t.y.). *About the Global Network for Age-friendly Cities and Communities—Age-Friendly World*. <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/who-network/> adresinden erişildi.
- WHO. (2005). *Measuring The Age-Friendliness of Cities: A Guide to Using Core Indicators*. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/203830/1/9789241509695_eng.pdf adresinden erişildi.
- WHO. (2007). *Global Age-friendly Cities: A Guide*. https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43755/9789241547307_eng.pdf?sequence=1 adresinden erişildi.
- WHO. (2019). *Membership in the Global Network of Age-friendly Cities and Communities*. WHO. <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/membership/#:~:text=Terms%20of%20Reference-,English,-%7C%20%C2%A0French%C2%A0%20%7C%20%C2%A0> adresinden erişildi.
- WHO. (2024). *Member List*. https://extranet.who.int/agefriendlyworld/search-network/?_sft_countries=turkey/ adresinden erişildi.
- Zengin Taş, E., Kırışık, H., Yıldız, F., Ata, Z. ve Aktuğ, M. (2023). Yaşlı Dostu Kentin Anlamı ve Aktif Yaşlanmaya Katkıları: Cumhuriyetin 100. Yılında İzmir Kenti Örneği. *Kent Akademisi*, 16 (Türkiye Cumhuriyetinin 100. Yılı Özel Sayısı | Special Issue for the 100th Anniversary of the Republic of Türkiye), 71-96. doi:10.35674/kent.1352981

Atıf Biçimi / How Cite This Article

Cakici, K., & Atay, E. (2024). Türkiye’de yaş dostu belediyeçilik uygulamaları: yaş dostu kentler ve topluluklar küresel ağı bağlamında bir inceleme. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 87, 158-178. <https://doi.org/10.26650/jspc.2024.87.1522632>